

Σχολή Ξυλοναυπηγικής Τέχνης στη Σύρο

Σχολή Ξυλοναυπηγικής Τέχνης στη Σύρο

Κουρούβανη Μαρία - Χαραλαμπάκη Χριστίνα

Επιβλέποντες καθηγητές: Σταύρος Γυφτόπουλος - Γιάννης Ζαχαριάδης

Σύμβουλος Καθηγητής: Παναγιώτης Βασιλάτος

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Ιούλιος 2018

Ευχαριστούμε πολύ

τους καθηγητές μας:

Γιάννη Ζαχαριάδη
Σταύρο Γυφτόπουλο
Παναγιώτη Βασιλάτο

τους φίλους μας:

Βίβια, Ναταλία, Χριστίνα, Μαρία,
Πέννυ, Ειρήνη, Γιάννη, Μιχάλη,
Θανάση, Γιώργο

και τις οικογένειες μας

Η αρχή

Όπως κάθε δημιούργημα έχει μία αφορμή που το γέννησε, έτσι και για μας η αφορμή για την επιλογή του θέματος και του τόπου για αυτήν την ερευνητική εργασία ήταν ένας συνδυασμός διαφόρων παραγόντων.

Σε μια περίοδο που δεν ψάχναμε ακόμα θέμα για τη διπλωματική μας, αλλά βρισκόμασταν στη Σύρο, θέλοντας να εξερευνήσουμε το νησί περπατώντας, απομακρυνθήκαμε από το κέντρο της Ερμούπολης και συναντήσαμε το οικόπεδο που εν τέλει έγινε ο τόπος μελέτης μας. Βρισκόμασταν στη βιομηχανική ζώνη της πόλης και μπροστά μας είχαμε το κέλυφος του ιστορικού εργοστασίου κλωστοϋφαντουργίας του Λαδόπουλου. Ενώ αυτό που αρχικά μας κέντρισε το ενδιαφέρον ήταν το ερείπιο, αρχίσαμε να συζητάμε κατά πόσο βλέπαμε ένα κτίριο ή ένα οικόπεδο. Αυτή η αμφισημία μας γοήτευσε και μας προβλημάτισε. Αναρωτηθήκαμε αν θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί ως κτίριο που θα μπορούσε κανείς να χρησιμοποιήσει ξανά ή να επισκευάσει, ή αν ήταν ένα οικόπεδο με έναν τοίχο γύρω του, ένας κήπος με το περιτοίχισμα του.

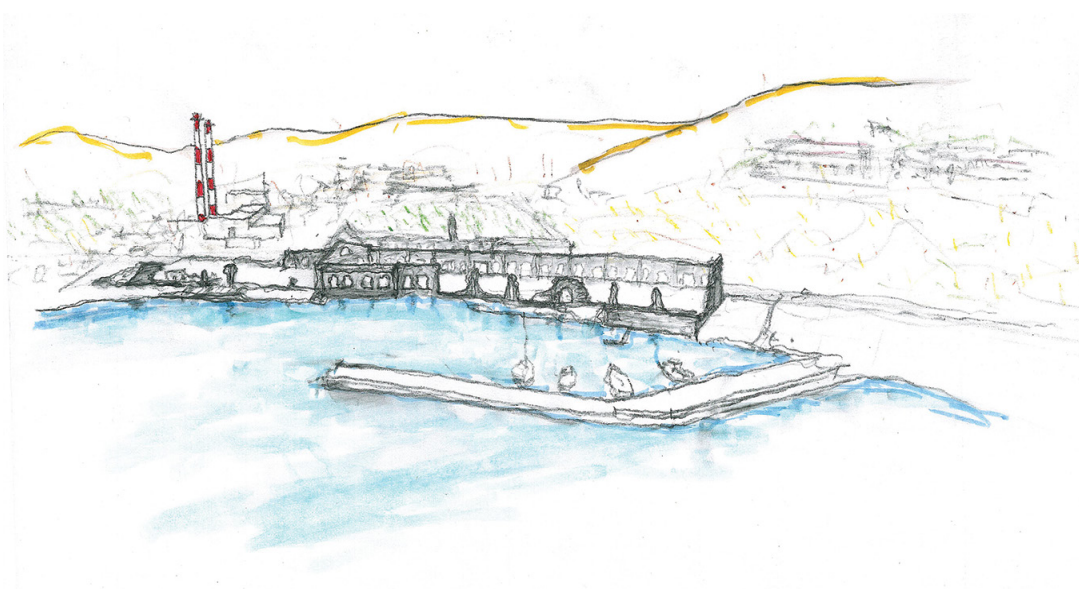
Έτσι, για να μπορέσουμε να το καταλάβουμε, σκεφτήκαμε να το μεταχειριστούμε και να το ελέγξουμε βάζοντας μέσα σε αυτό μία λειτουργία.

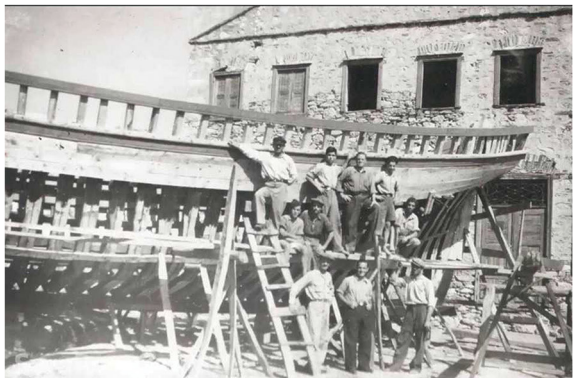
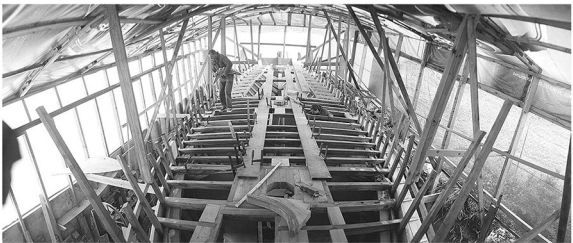

Το ίδιο χρονικό διάστημα είχαμε ευαισθητοποιηθεί με το ζήτημα της καταστροφής των ξύλινων αλιευτικών σκαφών, με προτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον έλεγχο της υπεραλιείας. Είχε πέσει στην αντίληψη μας ένα άρθρο για μια εικαστικό που αναπαλαιώνει και «διασώζει» εγκαταλελειμμένα, παλιά ξύλινα καΐκια στη Σχοινούσα. Ανακαλύψαμε το έργο του αρχιτέκτονα Κώστα Γουζέλη, ο οποίος είχε γυρίσει μία σειρά από ντοκιμαντέρ στην προσπάθειά του να διασώσει την ξυλοναυπηγική τέχνη. Ταυτόχρονα ήρθαμε και σε επαφή με μία σειρά από διπλωματικές εργασίες οι οποίες αφορούσαν αυτό το ζήτημα.

Ετσι αποφασίσαμε να το ερευνήσουμε και να μιλήσουμε με ανθρώπους που ασκούν ακόμα την τέχνη, όπως και κάναμε με τον κύριο Τσίκη στο Πέραμα και τον κύριο Μαυρίκο στη Σύρο.

Αποφασίσαμε λοιπόν να δημιουργήσουμε μία σχολή ξυλοναυπηγικής τέχνης με σκοπό αφενός τη διάσωση και διατήρηση μίας παραδοσιακής τέχνης, βαθιά εμπειρικής και βιωματικής, που τείνει να χαθεί και αφετέρου μέσα από τη λειτουργία αυτή να εξετάσουμε το χαρακτήρα του οικοπέδου.

“Η παράδοση είναι ένα εξαιρετικά σπουδαίο πράγμα, όμως το σπουδαίο της παράδοσης, δεν είναι η αντιγραφή δρώμενων, ή γεγονότων, ή συνηθειών και τεχνών, αλλά η κατανόηση του πώς φτάνουν αυτά τα πράγματα να δημιουργηθούν, από ανθρώπους που είναι τεχνίτες. Που δεν είναι επαγγελματίες μουσικοί ή επαγγελματίες αρχιτέκτονες, δεν είναι επαγγελματίες θεατρίνοι. Δηλαδή το πώς η ίδια η κοινωνία, γεννάει την ανάγκη και γεννάει και τη δράση του αποτελέσματος. Το να αντιγράψεις κάτι παραδοσιακό, είναι μια βλακεία. Το να καταλάβουμε όμως, τις συνθήκες στις οποίες βρισκόντουσαν αυτοί οι άνθρωποι, το τι εξέφραζαν αυτά τα πράγματα που έκαναν, αυτό είναι πολύ σημαντικό. Αυτή είναι η πραγματική, χρήσιμη και απαραίτητη ουσία της παράδοσης».

Κώστας Γουζέλης, αρχιτέκτονας

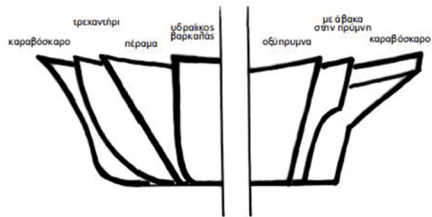
Η ξυλοναυπηγική τέχνη

Η ξυλοναυπηγική αποτελεί ζωντανή παραδοσιακή τέχνη, που ασκείται για αιώνες στον ελληνικό χώρο. Παρουσιάζει ιδιαίτερα τεχνικά, τυπολογικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, ορισμένα από τα οποία έχουν προέλευση από τη βυζαντινή-μεσαιωνική εποχή. Η μετάδοση της τέχνης από γενιά σε γενιά γίνεται μέσω της εμπειρικής μαθητείας των νεοτέρων δίπλα σε έναν μάστορα και είναι μια από τις πιο πολύπλοκες παραδοσιακές τέχνες, καθώς συνδέεται με ένα ευρύ πεδίο γνώσεων και τεχνικών. Οι τεχνικές και τα μυστικά της ξυλοναυπηγικής είναι τόσο εκτεταμένα, που παλιότερα στα ναυπηγεία υπήρχαν ειδικευμένοι τεχνίτες που αναλάμβαναν μόνο συγκεκριμένες εργασίες ή συγκεκριμένες φάσεις της κατασκευής.

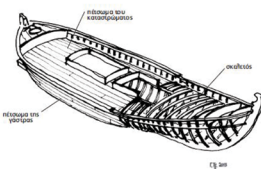
Για τη βαθύτερη κατανόηση του αντικειμένου, μελετήσαμε και μάθαμε για την εξέλιξη των ξύλινων σκαφών στους αιώνες, την ιστορία της τέχνης από την άνθιση στην παρακμή, τα είδη ξυλείας, τα εργαλεία και τις διαδικασίες σχεδιασμού και ναυπήγησης.

Πέρα από την μελέτη όμως, αναζητήσαμε κι εμείς την εμπειρική κατανόηση της παραδοσιακής αυτής τέχνης. Οι επισκέψεις μας σε ξυλοναυπηγεία και οι συνεντεύξεις που κάναμε με κάποιους από τους τελευταίους καραβομαραγκούς, τον κ. Τσίκη στο Πέραμα και τον κ. Μαυρίκο στον Ταρσανά στην Ερμούπολη της Σύρου ήταν ανεκτίμητες σαν γνώση και εμπειρία.

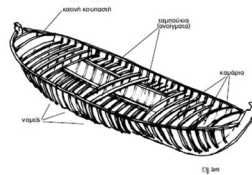
Μας εξήγησαν και μας έδειξαν τα στάδια και τις διάφορες τεχνικές σχεδιασμού, τη σάλα, το μονόχναρο, μας ξενάγησαν στους χώρους των ναυπηγείων, μας εξήγησαν τι κάνει η σβούρα και τα βάζια και τη σημασία τους καθώς και τα είδη ξυλείας που χρησιμοποιούν και την ανωτερότητα του Ιρόκο. Συνειδητοποιήσαμε την αξία και την ομορφιά του ξύλινου σκάφους από την κατασκευή ως την μοναδική του πλεύση όπως λένε οι ναυτικοί. «Το ξύλο είναι ζωντανό» μας είπε ο κ. Μαυρίκος.

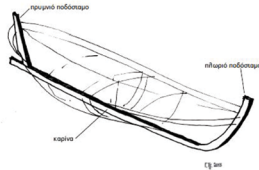
παραδοσιακά σκάφη: τρεχαντήρι / γατζάο / μπότης / γαίτα / τράτα / τσερνίκι / πέραμα / συμμακή σκάφη / μπομπάρδα / βαρκαλάς / μικροί βαρκαλάδες / λιμπέρτι / караβόσκαρο

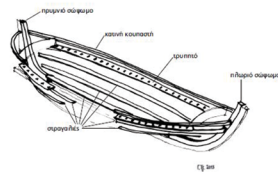
40. Ο πλοίαρχος διαμορφώνει τη γούρα σε καλλιώς και επιχάρσι

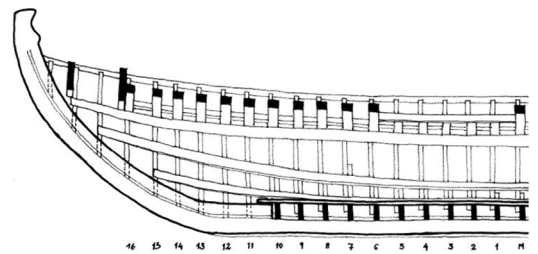
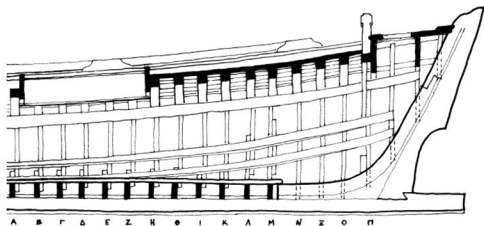
42. Ο βαρκιός καλλιώς, νερτά και καρίνα

41. Ο βαρκιός επιχάρσι στο καλλιώς

43. Το βαρκιός ενσωματώνει στοιχεία στο καλλιώς

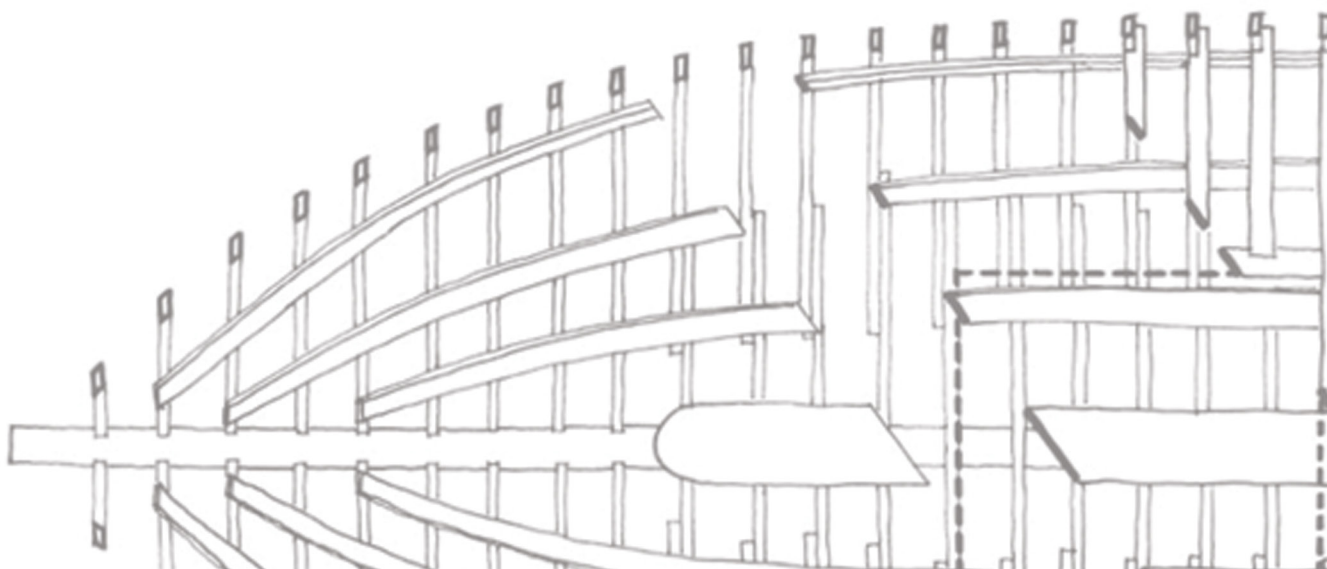

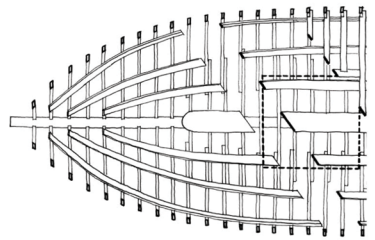
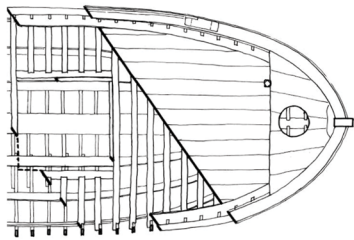
Ταυτόχρονα ακούσαμε τις ανάγκες τους, τι τους λείπει και τις τους δυσκολεύει στην καθημερινότητα τους αλλά και τι θα χρειάζονταν σ' ένα σύγχρονο και ιδανικό ξυλοναυπηγείο, από τη στιγμή που θα τραβήξουν την πρώτη γραμμή στη σάλα μέχρι τη στιγμή που θα ρίξουν το σκάφος στη θάλασσα. Καταλάβαμε πόσο βιωματικά φτιαγμένοι είναι αυτοί οι χώροι, σχεδόν αυθόρμητοι, δημιουργημένοι μέσα από την ανάγκη και όχι βάσει σχεδιασμού.

Ακόμα πιο σημαντικό ήταν όμως ότι ακούσαμε τους ίδιους τους παραβομαραγκούς να μοιράζονται και να μας εξηγούν τις σκέψεις και τα άγχη για την τέχνη τους. Μας εξήγησαν από τη δική τους πλευρά τους λόγους που η τέχνη τους χάνεται, την εμφάνιση του πλαστικού σκάφους, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του κάθε υλικού (κόστος και ευκολία συντήρησης από τη μία και πλεύση και διάρκεια από την άλλη), την οδηγία και τις επιχορηγήσεις της Ε.Ε.

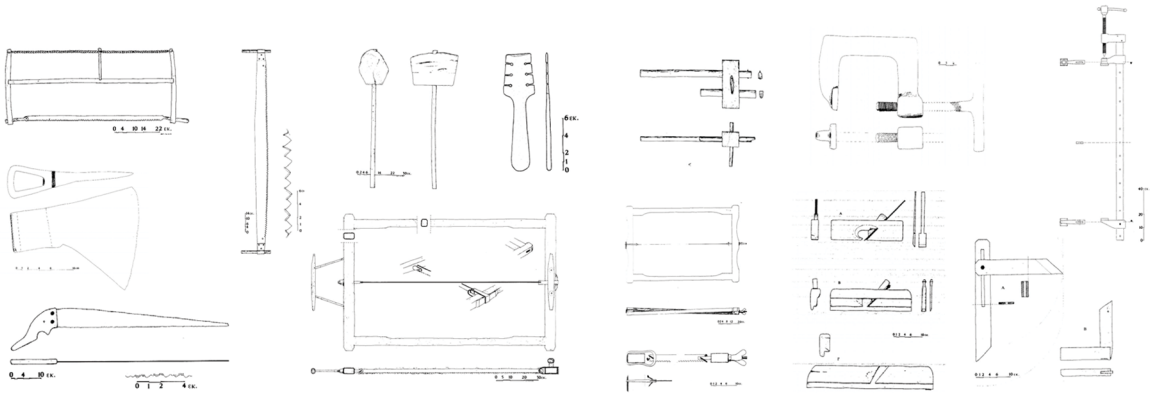
Ίσως την πιο ενδιαφέρουσα φράση την ακούσαμε από τον κ. Μαυρίκο στον Ταρσανά της Σύρου όταν ρωτήσαμε ποιος είναι ο νεότερος παραβομαραγκός στον Ταρσανά. Μας απάντησε «εμείς», εννοώντας τον εαυτό του και τους συνεργάτες του, άνθρωποι κοντά 60 ετών, «είμαστε ταυτόχρονα οι μικρότεροι αλλά και οι μεγαλύτεροι, είμαστε οι μόνοι».

Μας εξήγησε ότι η ξυλοναυπηγική τέχνη είναι μια τέχνη που χρειάζεται χρόνια μαθητείας δίπλα σε έμπειρους παραβομαραγκούς, πρακτική άσκηση και κόπο για να μπορέσει κανείς να ναυπηγήσει ένα καϊκι και οι νέοι δεν βρίσκουν το κίνητρο να αφιερώσουν τόσο χρόνο και κόπο. «Το να χτίσεις ένα καϊκι, είναι πιο δύσκολο απ' το να χτίσεις ένα σπίτι» υποστήριζε και ο κ. Γουζέλης. Είναι χαρακτηριστικό ότι πλέον στον Ταρσανά της Σύρου ναυπηγούνται από 0 έως 2 το πολύ καϊκία το χρόνο όταν κάποτε ναυπηγούνταν πάνω από 20. Πλέον η βασική δουλειά τους είναι οι επισκευές και η συντήρηση.

εργαλεία: σχισίματος και κοπής ξύλων / μετρήματος, σημαδέματος και σχεδιαστικής αντιγραφής / κρατήματος και σφιξίματος / τρυπήματος / σφυροκοπήματος / λάξευσης / λείανσης / καλαφατίσματος / συντήρησης

Επισκέψεις: Ταρσανάς Μαυρίκου / Ερμούπολη

-Μεικτή μονάδα: είναι και καρνάγιο και ναυπηγείο και κατασκευάζει και επισκευάζει.

- Πόση δουλειά έχετε;Πόσα καράβια κατασκευάζετε;

- **Από κανένα μέχρι ένα.**

- Πριν από 30 χρόνια ήταν τουλάχιστον 20 σκάφη το χρόνο (κατασκευές) πάνω από 20 μέτρα...

- Μετά που είχαμε τις απαγορεύσεις από την ΕΕ και οι παραγγελίες έχουν σταματήσει, είναι σπάνια.

- Άρα 1-2 το χρόνο (νεότευκτα), σωστά;

- **Ή κανένα...**

- Επισκευάζουμε πάνω από 200-300 σκάφη το χρόνο, από απλή βαφή μέχριεπισκευή κανονική, εξαρτάται τι έχει.

-**Το ξύλινο σκάφος είναι το κορυφαίο** απλώς χρειάζεται καλή συντήρηση αλλά μπορείς να κάνεις αλλαγές σε κομμάτια πολύ εύκολα.

- Υπάρχει έλλειψη σε εξειδίκευση, ουσιαστικά ξυλοναυπηγούς, δεν υπάρχει περίπτωση να αλλάξει αυτό αν δεν υπάρχει κίνητρο δηλαδή αν δεν αρχίσει να γίνεται η κατασκευή , είναι μια δουλειά που μόνο για να μάθεις τις ορολογίες των εργαλείων χρειάζεται 6 μήνες με 1 χρόνο, να χαλάσεις και 2-3 φορές ένα ξύλο να δεις πως μπαίνει .

-Είμαστε γύρω γύρω θάλασσα και το βαρκάκι δεν είναι είδος πολυτελείας για εμάς, είναι είδος ανάγκης

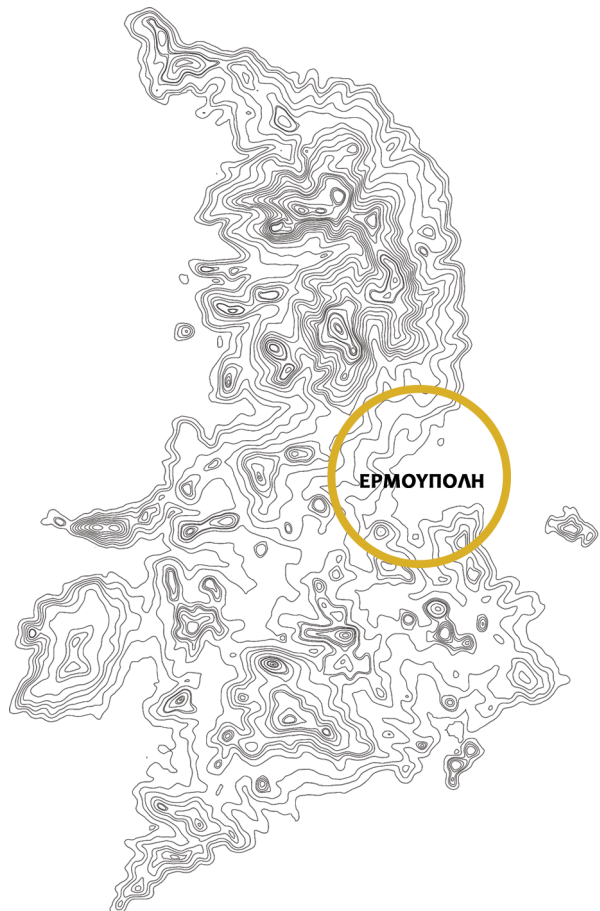
-Το ξύλο είναι το καλύτερο υλικό για την θάλασσα, γι' αυτό και οι Εγγλέζοι λένε πως αν ο Θεός ήθελε πλαστικά σκάφη θα είχε εφευρέσει και πλαστικά δέντρα.

-Το ξύλο είναι ζωντανό και γι' αυτό αντέχει, ειδικά το ελληνικό πεύκο που είναι θαλασσινό είναι ότι πρέπει για τη θάλασσα.

-Κάποια στιγμή που θα γυρίσει (η μόδα - η αγορά) στο ξύλο θα υπάρχουν τεχνίτες που θα προσαρμόζονται βάσει υλικών και εργαλείων , και την ναυτοσύνη που έχουμε οι καράβομαραγκοί (οι υπαρχοντες) που είμαστε πολύ καλή στόφα δεν θα υπάρχει.

Εγώ είμαι 54 , ο υιός μου ασχολείται με υπολογιστές, έχει τελειώσει...δεν υπάρχει πιο μικρός από εμένα που θα συνεχίσει... **εγώ είμαι ο πιο μικρός και πιο μεγάλος μαζί**

Η Σύρος

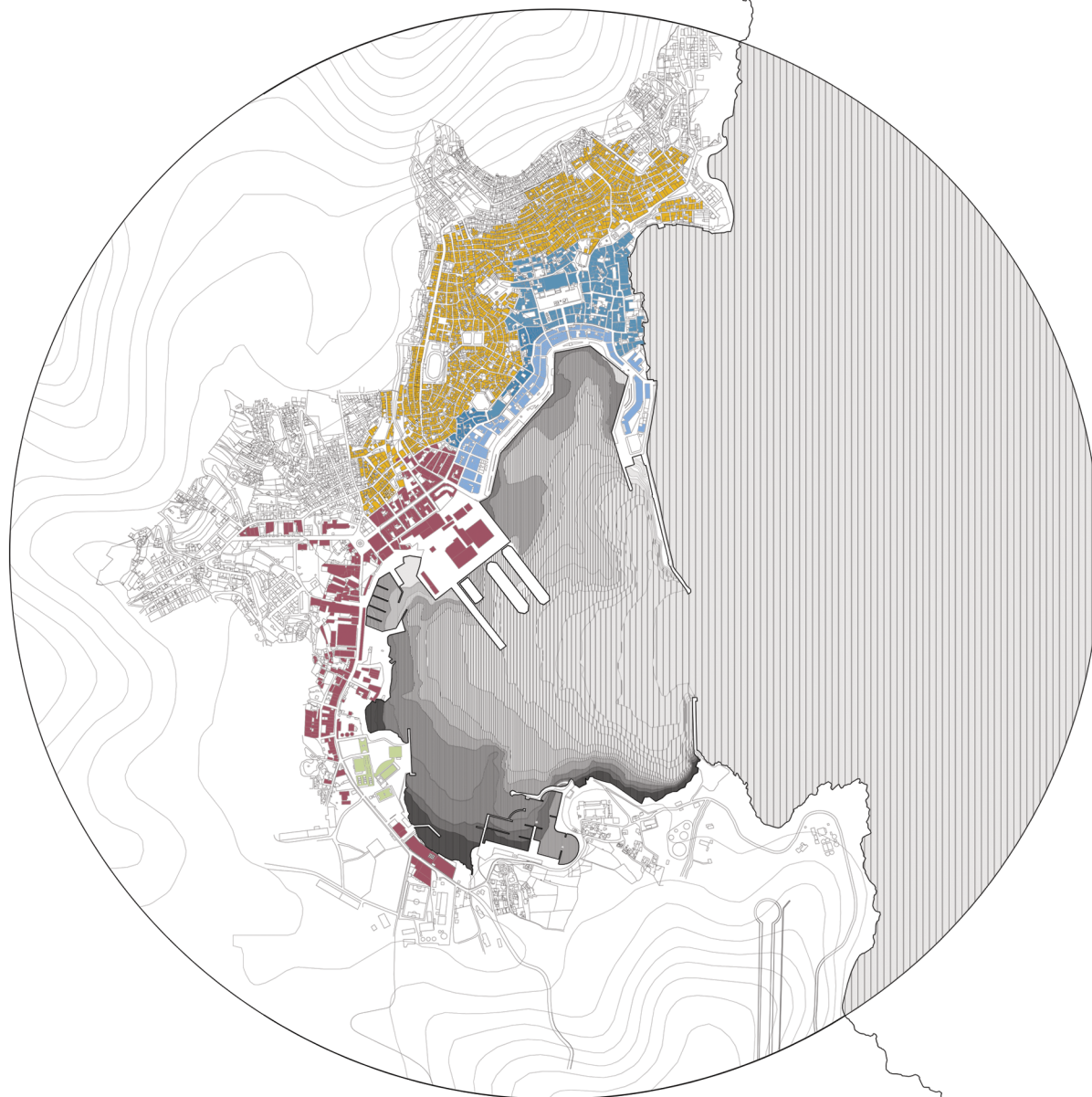

Βρίσκεται στο κεντρικό σημείο των Κυκλάδων γειτνιάζοντας με αρκετά νησιά του κυκλαδικού συμπλέγματος και απέχει 83 ναυτικά μίλια από τον Πειραιά.

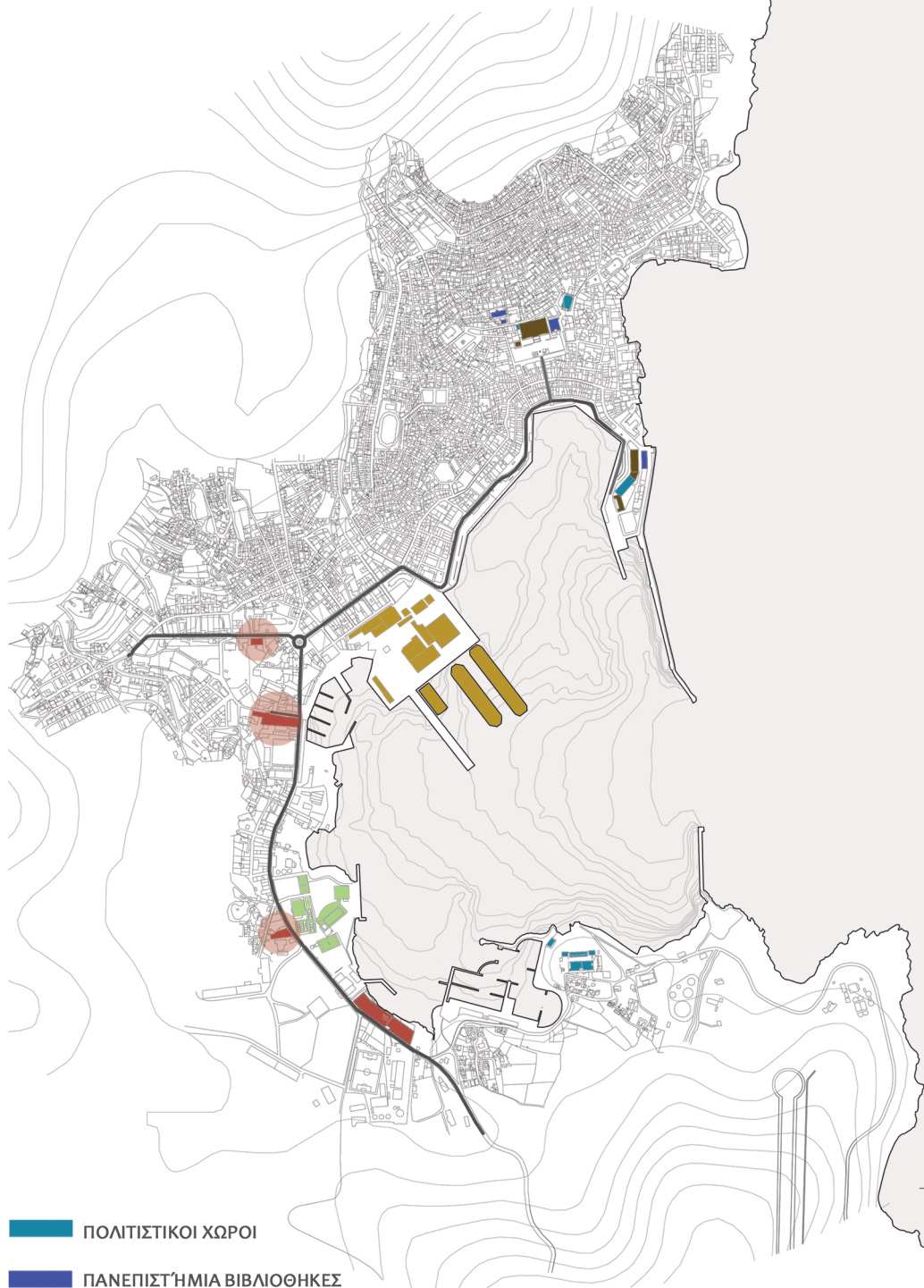
Έχει έκταση 84 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ακτογραμμή σχεδόν 90 χιλιόμετρα. Είναι το πολυπληθέστερο νησί του συμπλέγματος των Κυκλάδων και η πρωτεύουσα Ερμούπολη είναι η μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα του νομού Κυκλάδων αποτελώντας συγκοινωνιακό, διοικητικό και εμπορικό κέντρο.

Η γεωμορφολογία του νησιού έχει πολλά υψώματα και μικρές κοιλάδες και ακτές. Εκτός από το συμπαγή οικιστικό όγκο που σχηματίζουν η Ερμούπολη και η Ανω Σύρος στην ανατολική ακτή, υπάρχουν πολυάριθμοι διάσπαρτοι οικισμοί.

Ερμούπολη: Χάρτης χρήσεων γης

Ερμούπολη: Χάρτης τοποσήμων

100m 200

- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
- ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ
- ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
- ΝΕΩΡΙΟ
- ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΕΛΥΦΗ
- ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΕΙΣ

Η Σύρος σήμερα είναι ένα νησί κόμβος με έντονη δραστηριότητα. Η ιδιαίτερα ανεπτυγμένη οικονομία της στηρίζεται σε πολλές διαφορετικές πηγές. Καθοριστικά συμβάλλουν ο τουρισμός, καθώς από τη δεκαετία 1980-1990, η Σύρος απέκτησε τη φήμη μιας πόλης ζωντανού μουσείου και ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού χαρακτήρα που προσελκύει τουρίστες συνήθως υψηλού μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου. Η λειτουργία του τμήματος Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου ενισχύουν τη ζωή στην Ερμούπολη η οποία παραμένει ζωντανή και ενεργή με πλήθος πολιτιστικών δρώμενων καθ' όλη τη διάρκεια του χειμώνα και ελάχιστα είναι τα καταστήματα που μένουν ανοιχτά μόνο για την καλοκαιρινή περίοδο. Ταυτόχρονα η παρουσία πολλών δημόσιων υπηρεσιών όπως η Εδρα του Διοικητικού Πρωτοδικείου Σύρου, το οποίο είναι αρμόδιο για όλο το Νομό των Κυκλάδων και το Νομό Σάμου παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη αλλά και το χαρακτήρα του νησιού. Τέλος η λειτουργία του Νεωρίου, αν και με μειωμένο συγκριτικά προσωπικό όσο και η υψηλή πλεον αγροτική παραγωγή, κυρίως χάρη στην ύπαρξη πολλών θερμοκηπίων ενισχύουν την οικονομία της Σύρου.

Ωστόσο η άλλοτε ένδοξη βιομηχανία της Σύρου σχετίζεται κυρίως πλέον με την βιοτεχνία και αφορά την κάλυψη των αναγκών της συριανής κοινότητας, ενώ πολλά εργοστάσια του βιομηχανικού παρελθόντος έχουν κατεδαφιστεί ενώ άλλα μετατρέπονται σε κέντρα αναψυχής

1. Χρωματοουργείο Κατσιμαντή

Στεγάζει σήμερα τις μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις του Μουσείου. Το εργοστάσιο Κατσιμαντή βρίσκεται στη νότια πλευρά της πόλης.

Πρόκειται για κεντρικό σημείο της παλιάς βιομηχανικής ζώνης της.

Στο κτίριο λειτουργούσε από το 1888 το σκαγάδικο του Λύσανδρου Γιαμαλάκη και από το 1894 το «Ατμοκίνητον Εργοστάσιον Καρφοβελόνων, Κυνηγετικών Σφαιριδίων και Ψαρόκολλας». Το 1905 συνέχισε τη λειτουργία του ως «Ατμοκίνητον Εργοστάσιον Χρωματοποιίας, Ελαιουργίας και Υφαλομιλτίνης». Διέκοψε κατά την δεκαετία του 1930. Μετά το 1970 πέρασε στην ιδιοκτησία του Νεωρίου.

Το 1984 το κτίριο κηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο.

2. Σκαγιοποιείο Αναιρούση

Πρόκειται για το μοναδικό σκαγιοποιείο του είδους που σώζεται στην Ευρώπη.

Το κτίριο αυτό βρίσκεται σε μικρή απόσταση προς τα ανατολικά του συγκροτήματος Κ ατσιμαντή. Κτίσθηκε γύρω στο 1889. Αποτελείται από τον πύργο ψύξεως και τα περί αυτόν ισόγεια τμήματα και διασώζει τον αυθεντικό εξοπλισμό και τα εργαλεία του. Αγοράστηκε το 1995 από το Δήμο Ερμούπολης και εντάχθηκε στα έργα του ΚεΤεΠο.

Το κτίριο κηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο το 1989 από τη Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού του ΥπΠο.

3. Υφαντουργείο Βελισσαροπούλου

Στο χώρο αυτό στεγάζεται το μοναδικό στην Ελλάδα εργαστήριο αποκατάστασης και συντήρησης παλαιών μηχανημάτων και εργαλείων του Βιομηχανικού Μουσείου.

Το εργοστάσιο, που ιδρύθηκε το 1900-1905, διασώζεται ακέραιο. Λειτούργησε ως τη δεκαετία του 1960 ως υφαντουργείο και τυποβαφείο βαμβακερών. Στη συνέχεια περιήλθε στο Νεώριο και στέγασε τη θυγατρική του Νεωρίου Enfield Automotive, που επιχείρησε την παραγωγή του ηλεκτρικού αυτοκινήτου “Enfield Neorion”.

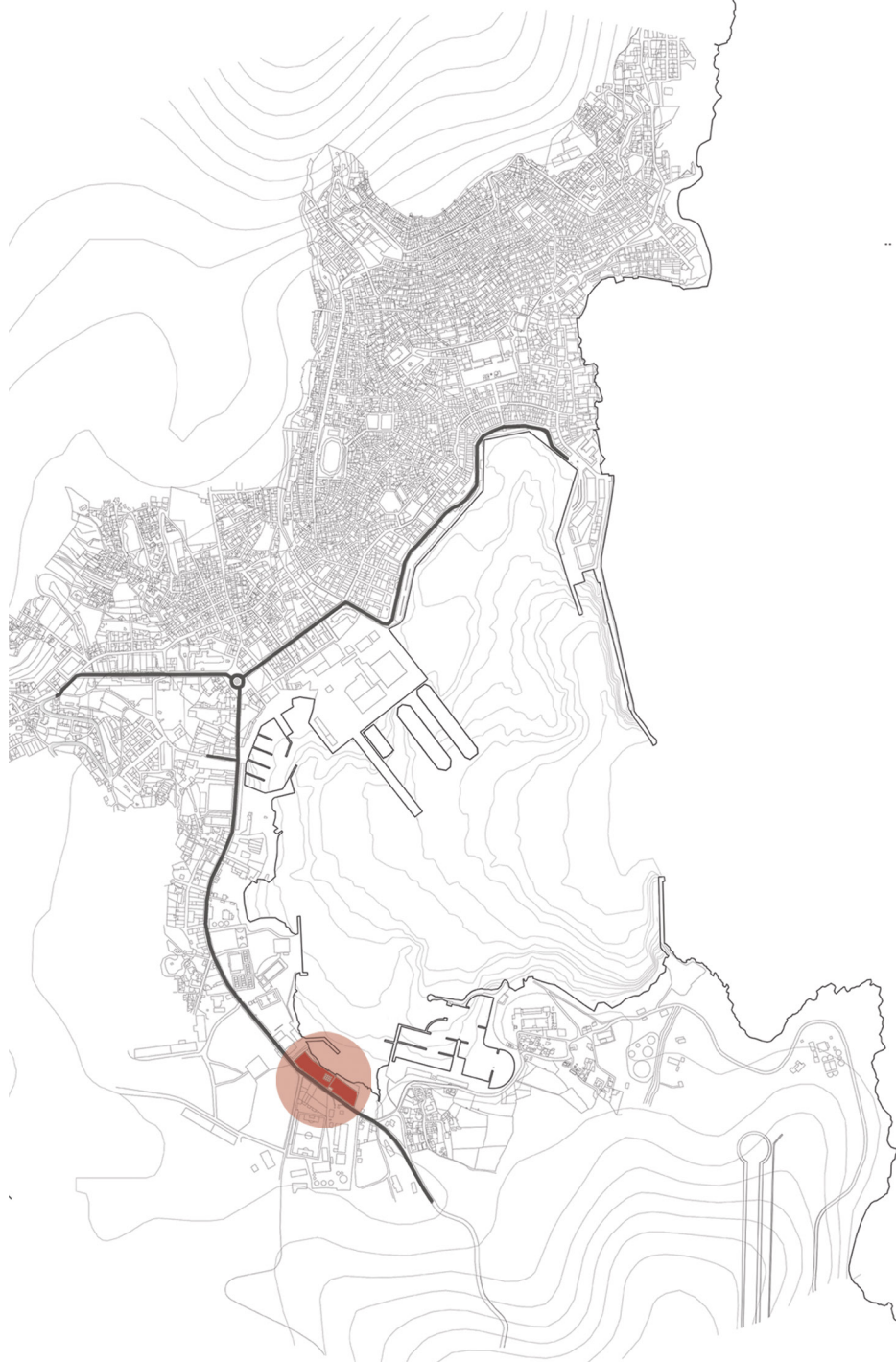

4. Βυρσοδεψείο Κορνηλάκη-Δενδρινού

Το κυρίως κτίριο του βυρσοδεψείου έχει ήδη αποκατασταθεί, ενώ η ολοκλήρωση του έργου πρόκειται να ενταχθεί στο ΕΣΠΑ. Με την αποπεράτωσή του, το κτιριακό συγκρότημα θα αποτελέσει έναν σύγχρονο και πλήρως εξοπλισμένο πολυχώρο πολιτισμού.

Το κτίριο χτίστηκε περί το 1880 και στέγασε προϋπάρχουσα επιχείρηση βυρσοδεψείου που είχε ιδρυθεί στα 1853-1854 και που έφερε το όνομα του Μενέλαου Κορνηλάκη. Η επιχείρηση στο τέλος του αιώνα εισήγαγε την ατμοκίνηση και τα πρώτα μηχανήματα για την επεξεργασία των δερμάτων. Το 1970 το εργοστάσιο έπαψε να λειτουργεί και σταδιακά ερειπώθηκε. Το κτίριο κηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο το 2000.

Εργοστάσιο Λαδόπουλου

1. Υφαντουργείο
2. Κλωστήριον / Αποθήκη νημάτων / Γραφεία
3. Χώρος αχρησιμοποίητος / Περιτοιχισμένος / Ασκεπής
4. Βαφείον
5. Αποθήκευση
6. Θερινό Στεγνωτήριο Νημάτων / Ασκεπής Χώρος

Το εργοστάσιο κλωστουφαντουργίας της οικογένειας Λαδόπουλου είναι το τελευταίο κτίριο σε μία σειρά από ιστορικά βιομηχανικά κελύφη στη βιομηχανική ζώνη της πόλης της Ερμούπολης.

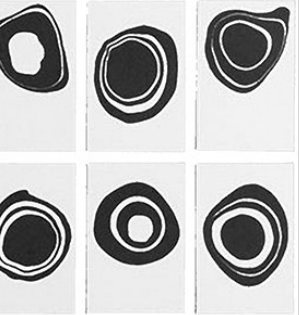
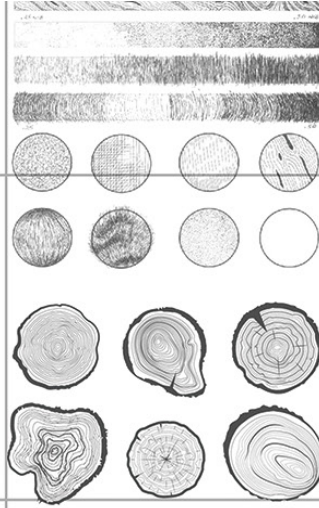
Πρόκειται για μία βιομηχανία που ξεκίνησε στα μέσα του 19ου αιώνα από τον Αθανάσιο Λαδόπουλο. Την εταιρεία, στις αρχές της δεκαετίας του 1860, αναλαμβάνει ο υιός του Αθανάσιου, Ελπιδοφόρος. Το εργοστάσιο συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα.

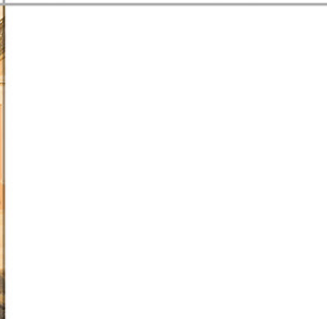
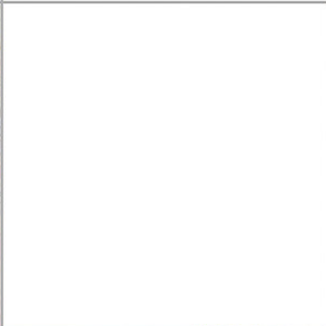
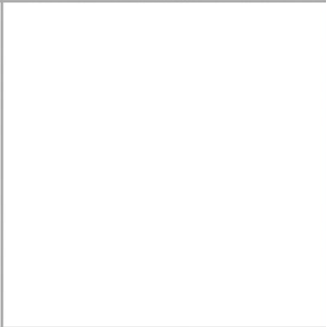
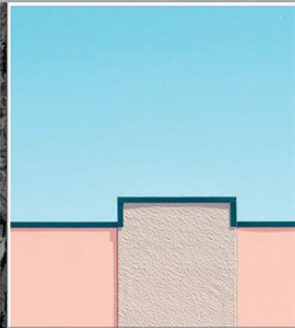
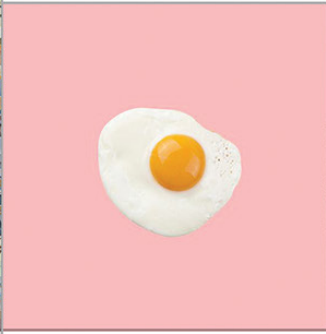
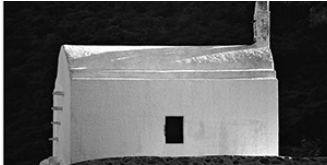
Σήμερα το εργοστάσιο είναι σε ερειπωμένη κατάσταση. Βρίσκεται στο νοτιότερο τμήμα του λιμανιού, και θα λέγαμε ότι λόγω της τοποθεσίας του σηματοδοτεί την είσοδο και έξοδο από τον αστικό ιστό της πόλης από και προς τα χωριά.

Ακριβώς δίπλα στη θάλασσα και είναι εκτεθειμένο στον βόρειο άνεμο. Παρατηρείται έτσι μία αλλοίωση του κελύφους, λόγω του ότι είναι εγκαταλελειμμένο για πολλά χρόνια. Η αλλοίωση αυτή, λόγω των καιρικών συνθηκών, είναι μεγαλύτερη στην πλευρά της θάλασσας με σταδιακή μείωση προς την πλευρά του δρόμου.

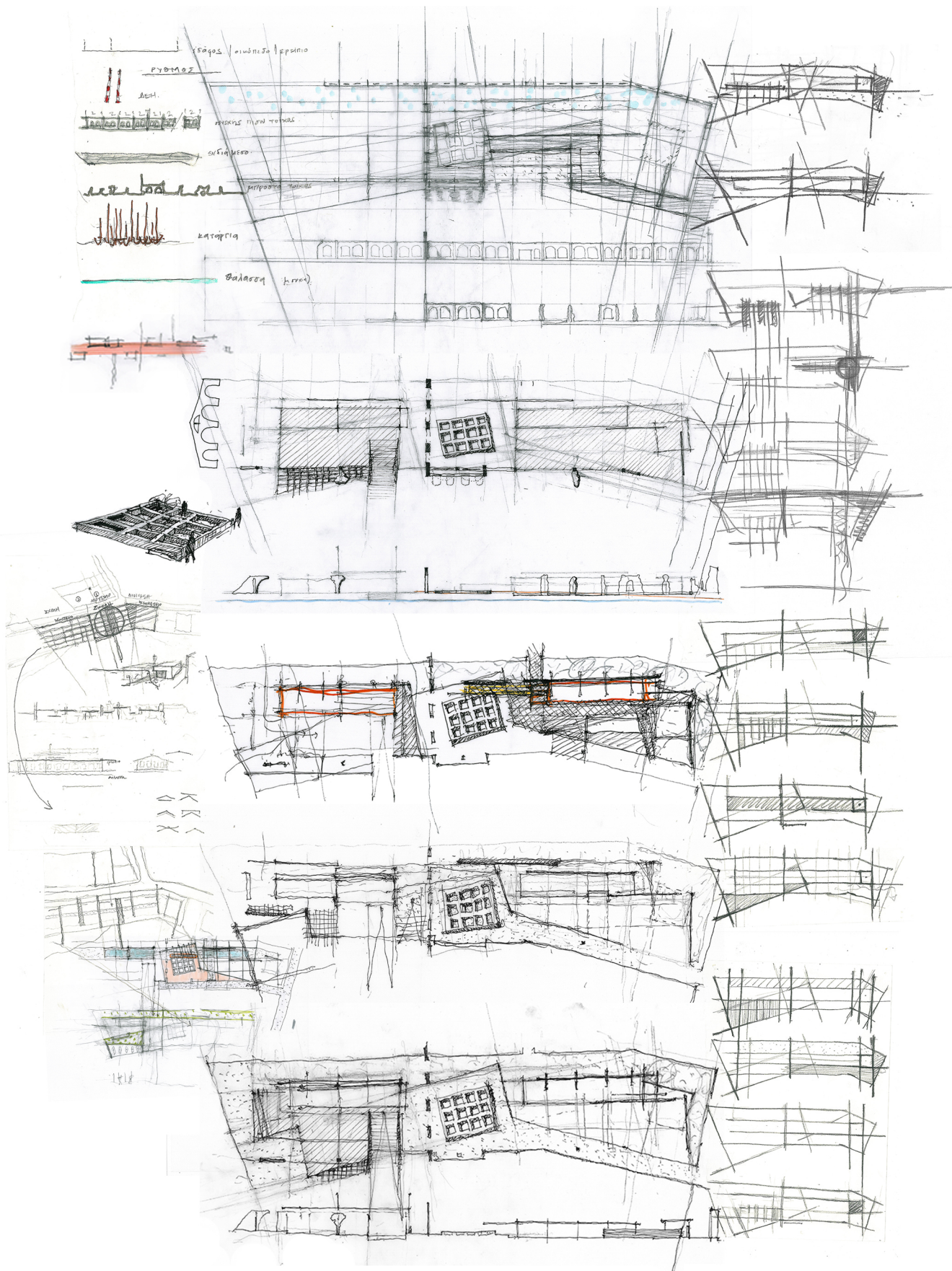

Το οικόπεδο

Αρχική μας πρόθεση ήταν να δούμε τι συνθέτει αυτό το τοπίο. Να καταλάβουμε ποια είναι η σχέση του με το δρόμο, ο προσανατολισμός και η στρέψη του προς τη θάλασσα και την Ερμούπολη. Να παρατηρήσουμε το σχήμα του οικοπέδου, την ατμόσφαιρα του, τη θεατρικότητα και τον αντικατοπτρισμό του στη θάλασσα, το έδαφός του που φανερώνει την ιστορία του τόπου. Προσέξαμε πως αυτά τα στοιχεία πλαισιώνονται από ποικίλους ρυθμούς που προκύπτουν από τα φουγάρα της ΔΕΗ που υπάρχουν στο βάθος, από το συμπαγή τοίχο του ερειπίου ο οποίος με τα υποστυλώματα και τα ανοίγματα που επαναλαμβάνονται δίνουν έναν αυστηρό ρυθμό. Από την άλλη μεριά, αυτή της θάλασσας, τα μισογκρεμισμένα υποστυλώματα, κάποια από τα οποία θα μπορούσε να πει κανείς ότι μοιάζουν με ανθρώπινες φιγούρες, δίνουν έναν ρυθμό ακανόνιστο, πιο μουσικό. Μετά έρχονται τα κατάρτια των καϊκιών και τέλος η ησυχία της θάλασσας.

Θέλοντας λοιπόν να εικονογραφήσουμε το οικόπεδό μας δουλέψαμε στην αρχή σχέδια και σκίτσα πάνω σε αυτό, προβάλλοντας όλα αυτά τα στοιχεία που θεωρούσαμε σημαντικά, προσπαθώντας να επανασχεδιάσουμε το τοπογραφικό. Σιγά σιγά, μέσα από αυτή τη διαδικασία, αυτό που βλέπαμε ως ερείπιο, αυτό που βλέπαμε ως χώμα, ως θάλασσα, συγκρότησε ένα συνεχές στα μάτια μας. Το ερείπιο δεν αποτελεί πλέον ένα κέλυφος και η θάλασσα είναι μέρος του οικοπέδου μας. Όλες αυτές οι διαφορετικότητες, είτε σε κάτοψη, είτε σε υλικότητα, είτε σε γεωμετρία αποτελούν ισόνομα στοιχεία ενός τοπίου.

Πρώτη μας χειρονομία ήταν μία κόκκινη γραμμή κατά μήκος του οικοπέδου, μια κίνηση κάθετη στους πολλαπλούς ρυθμούς που αναγνώσαμε. Η εγκατάσταση αυτής της γραμμής μας επέτρεψε να δούμε το οικόπεδο και πώς αυτό το συνεχές μπορούσε να αποκτήσει διαφορετικές περιοχές (το προς το δρόμο, το προς τη θάλασσα, το προς τα αριστερά, το προς τα δεξιά, αυτό που έχει κλίση και αυτό που δεν έχει), το οποίο προσπαθήσαμε να υλοποιήσουμε με τη χρήση κανάβου, με διαφορετικά πατώματα και υφές.

Στόχος μας ήταν να εγκαταστήσουμε σε αυτό το συνεχές κάτι που θα το καθιστούσε ικανό να αποκτήσει τη διαφορετικότητα που θα του επέτρεπε να εγκατασταθεί ξανά μέσα στο συνεχές της πόλης, να γίνει δηλαδή κομμάτι του δρόμου, κομμάτι της θάλασσας, κομμάτι του τοπίου.

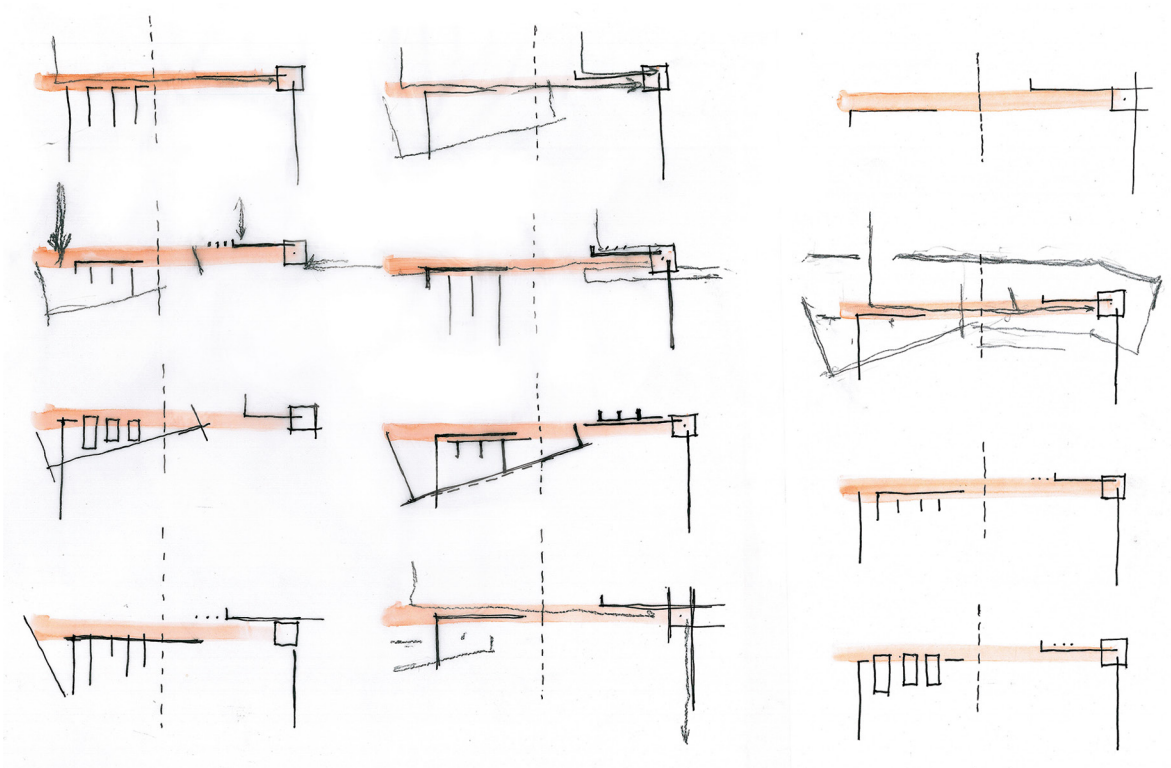
Θέλαμε να διατηρήσουμε την αίσθηση του ανοιχτού χώρου και να τον εντάξουμε μέσα στους περιπάτους της πόλης. Κυριαρχεί λοιπόν ο χαρακτήρας του ως κήπος θεματικός για τη Σύρο, που μέσα σε αυτόν τον κήπο λειτουργεί μία σχολή ξυλοναυπηγικής τέχνης. Δύο στοιχεία απαρτίζουν τη σχολή, τα εργαστήρια ναυπηγικής και η λέσχη, ένας κοινωνικός χώρος τόσο για τους φοιτητές όσο και για τους κατοίκους του νησιού.

Επανερχόμαστε λοιπόν στην αρχική μας κόκκινη γραμμή, που αποτελεί μια πορεία αλλά ταυτόχρονα και ένα σύνδεσμο ανάμεσα στα δύο στοιχεία της σύνθεσης μας.

Μέσα από την επεξεργασία και τον επανασχεδιασμό του τοπογραφικού αφενός εγκαταστάθηκε αυτή η συνέχεια ως ισονομία των στοιχείων αφετέρου η διαφορετικότητα αυτών των στοιχείων επέτρεψε να εγκατασταθεί το κτιριολογικό πρόγραμμα με μία φυσικότητα.

Καθώς η σχολή βασίζεται στη βιωματική σχέση με την κατασκευή, συνθετικά αυτό εκφράστηκε με τη δημιουργία τριών γλιστρών και κατ' επέκταση τριών εργαστηρίων ναυπηγικής που επιτρέπουν την παράλληλη εκμάθηση. Τα εργαστήρια εγκαταστάθηκαν αριστερά γιατί εκεί έχουμε μεγαλύτερη διάλυση του ερειπίου αλλά και επειδή η εγγύτητα προς τη θάλασσα επιτρέπει στους ανθρώπους να φέρνουν τα τρέιλερ με τις βάρκες πιο άμεσα. Εδώ βρίσκεται ο πυρήνας της σχολής, το εκπαιδευτικό κομμάτι.

Τα τρία αυτά εργαστήρια τα υποστηρίζει το υπόλοιπο του οικοπέδου, μία κίνηση μέσα από έναν κήπο η οποία σε οδηγεί στη θάλασσα και ενδιάμεσα παρεμβάλλονται τα στοιχεία που συγκροτούν τη λέσχη.

Πρόπλασμα εργασίας
κλίμακα 1:500

1. Τυποποιημένα Εργαστήρια Ξυλοναυπηγικής Τέχνης

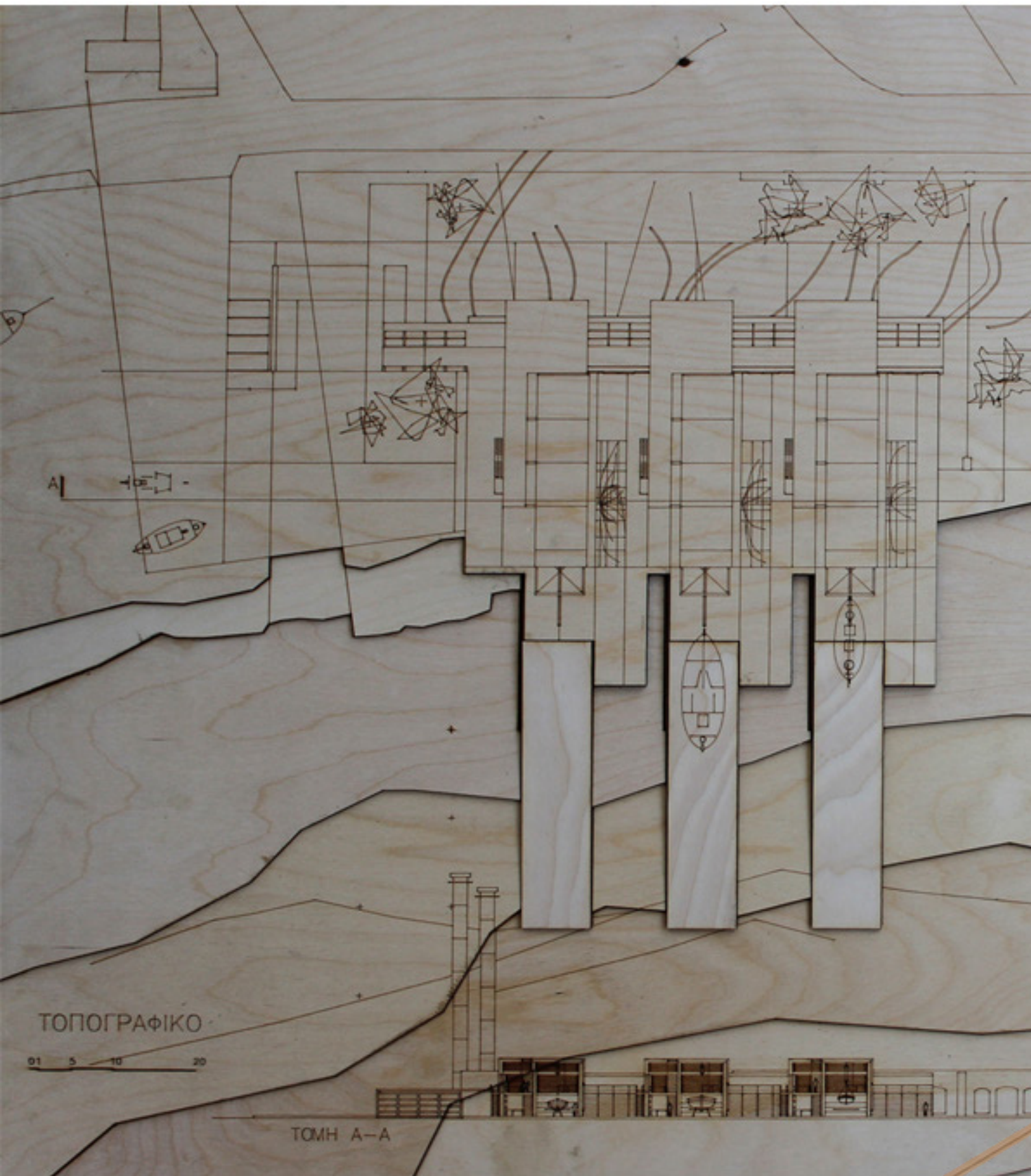
- _Είσοδος / Κεντρική υποδοχή σχολής
- _Ανεξάρτητη είσοδος εργαστηρίου
- _Μονάδα αποθήκευσης υλικών
- _Αποδυτήρια
- _Τουαλέτες και εξωτερικοί λουτήρες
- _Στεγασμένος χώρος εργασίας και αποθήκευσης μηχανημάτων
- _Κεκλιμένο επίπεδο για ανέλκυση και καθέλκυση σκαφών – Γλίστρα
- _Χώρος μηχανολογικού εξοπλισμού
- _Υπαίθριος χώρος συντήρησης και προσωρινών εργασιών (βαφείο)
- _Υπαίθρια σάλα κατασκευής
- _Αίθουσα διδασκαλίας
- _Βιβλιοθήκη χναριών
- _Εργαστήριο μισομόδελων

2. Κοινωνικός χώρος

- _Είσοδος
- _Φουαγιέ
- _Θέατρο
- _Χώρος διοίκησης
- _Εκθεσιακός χώρος
- _Αναγνωστήριο
- _Αναψυκτήριο - Κυλικείο
- _Καθιστικό
- _Τουαλέτες

3. Υπαίθριοι χώροι

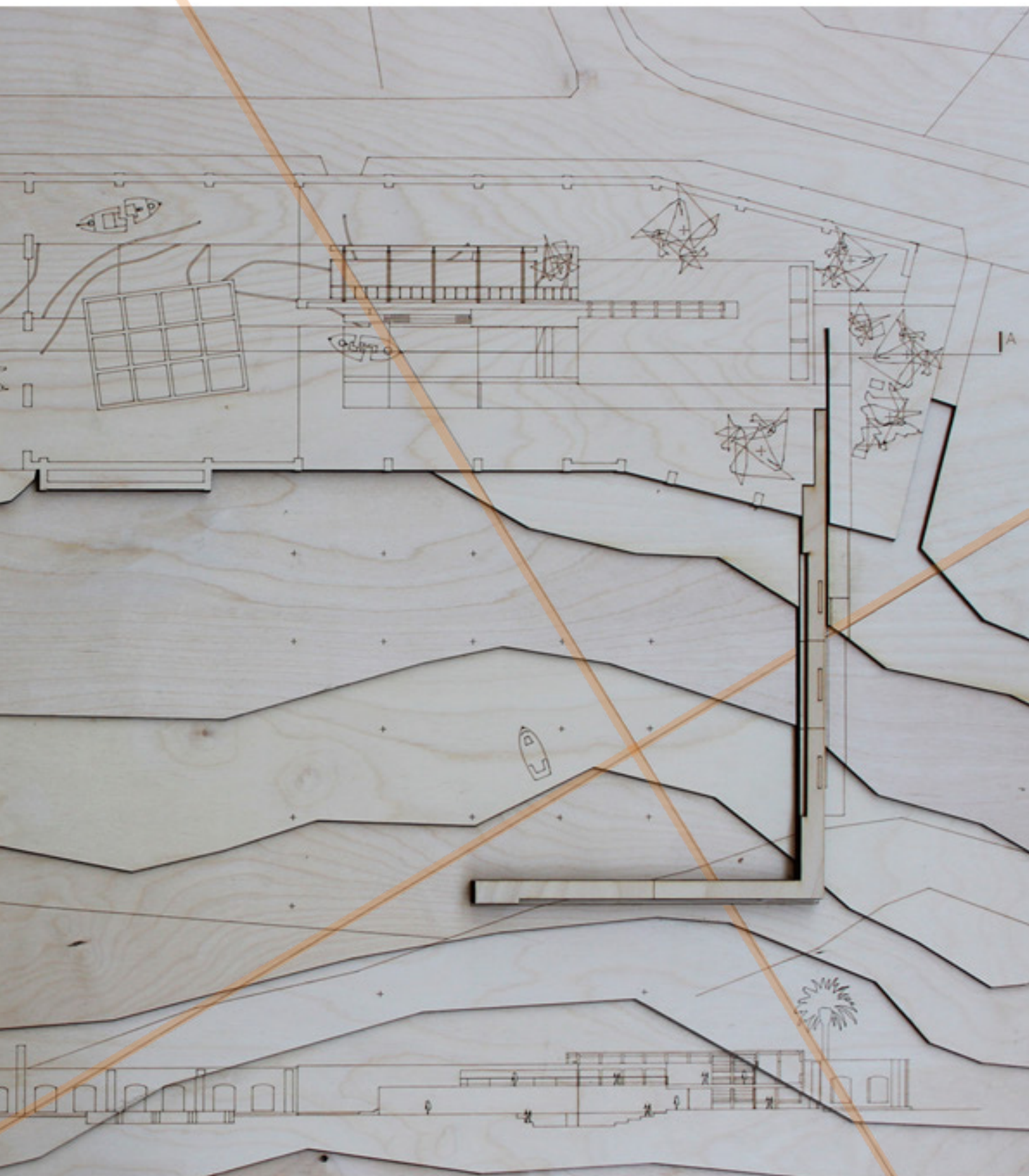
- _Χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων
- _Χώρος στάθμευσης τρέιλερ
- _Χώρος στάθμευσης σκαφών
- _Ανεξάρτητη γλίστρα
- _Προβλήτας σκαφών
- _Πάσσαλοι σκαφών

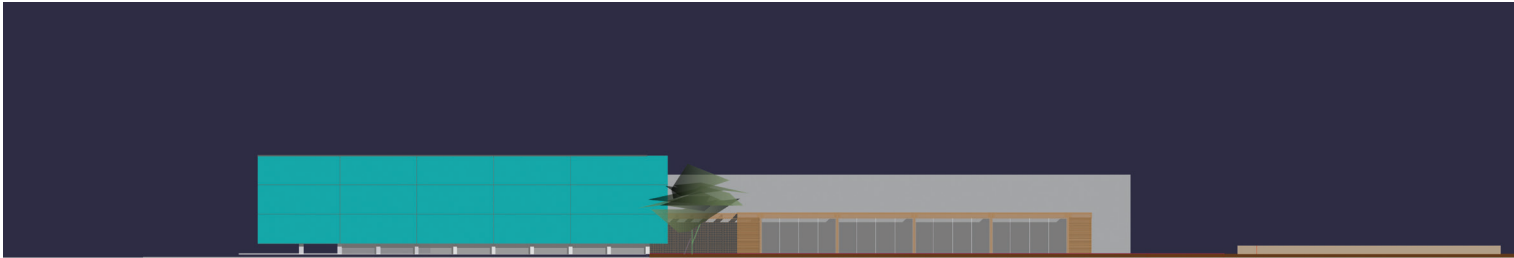
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ

01 5 10 20

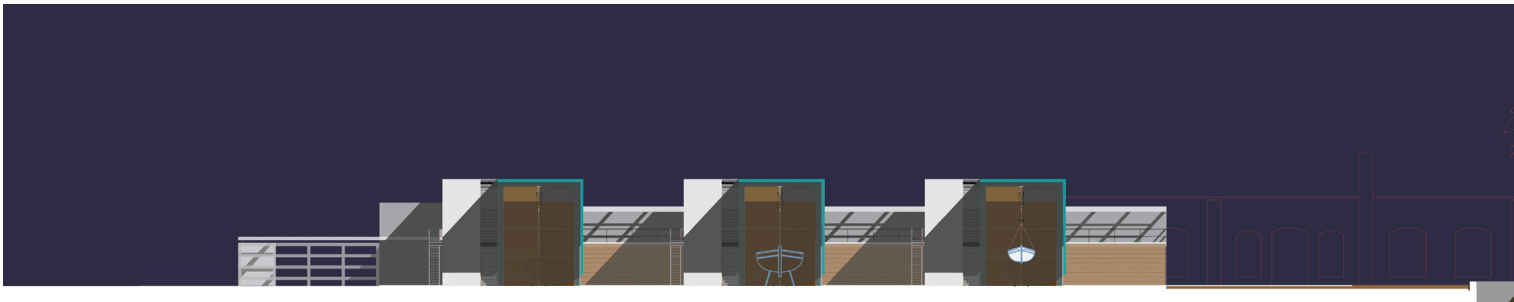
ΤΟΜΗ Α-Α

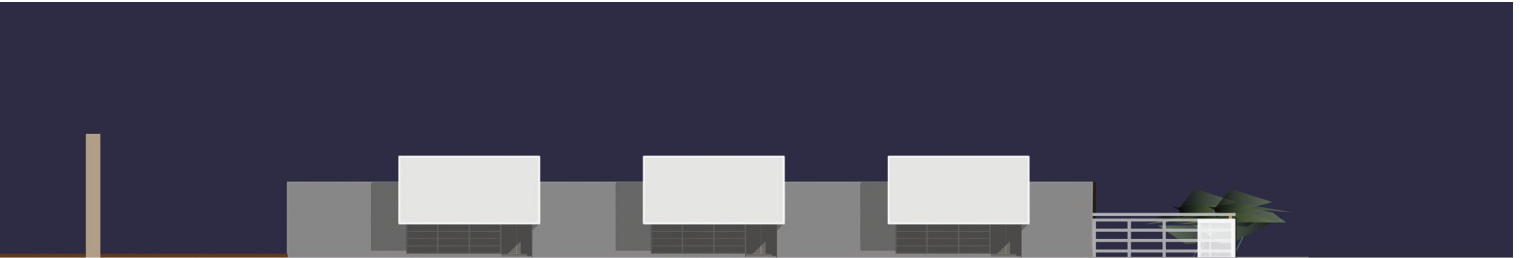
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΣΕ ΞΥΛΟ
κλίμακα 1:200

Οψη από το δρόμο

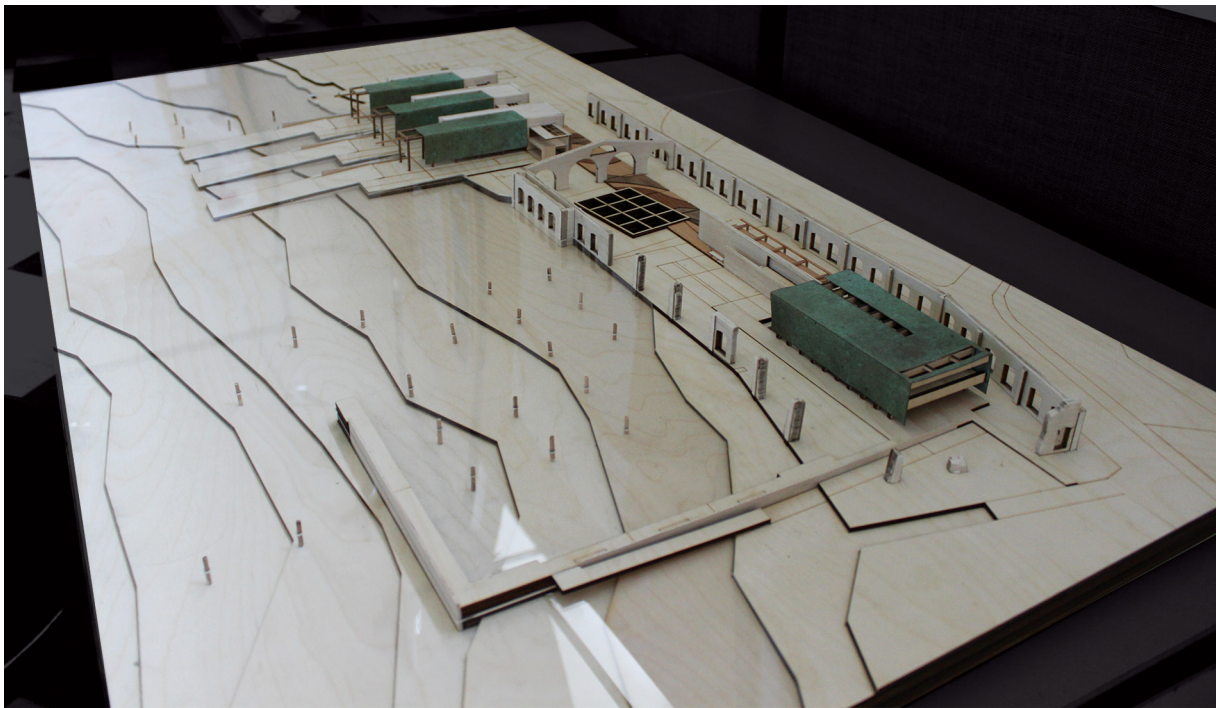
Οψη από τη θάλασσα

0 1 5 10 20

0 1 5 10 20

Τοπογραφική μακέτα
κλίμακα 1:200

Κυρίαρχο στοιχείο το οποίο σηματοδοτεί την κίνηση και ενοποιεί τις λειτουργίες μας αποτελεί το ξύλινο δάπεδο που διατρέχει το οικοπέδο. Διαφορετικά ξύλα και τμήματα σκαριών έρχονται και μπλέκονται μεταξύ τους και συνθέτουν το πάτωμα αυτό, καθιστώντας το ίδιο ένα υπαίθριο μουσείο, ένα μνημείο, ένα νοσταλγικό κομμάτι ενός κήπου.

Από τη μία μεριά έχουμε τις τρεις γλίστρες με τα τρία τυποποιημένα εργαστήρια και από την άλλη έχουμε τον κοινωνικό χώρο, ο οποίος απαρτίζεται από έναν εκθεσιακό χώρο, ένα θέατρο και ένα αναγνωστήριο. Θέλοντας να διατηρήσουμε την αίσθηση του κήπου επιλέγουμε να τοποθετήσουμε τις λειτουργίες αυτές κάτω από ένα οξειδωμένο χάλκινο κέλυφος. Το υλικό αυτό προτιμήθηκε λόγω της δυνατότητας του να οξειδώνεται και να μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου. Άλλο σημαντικό στοιχείο είναι ο κεντρικός τοίχος ο οποίος οριοθετεί και αυτός με τη σειρά του την κίνηση, είτε την οριζόντια είτε την κάθετη, ενώ ταυτόχρονα αποκαλύπτει τα διάφορα συστατικά στοιχεία του προγράμματος. Δίπλα στο τοίχείο αυτό βρίσκουμε το στοιχείο του νερού, το οποίο σε κάποια σημεία είναι στατικό και σε άλλα ρέει.

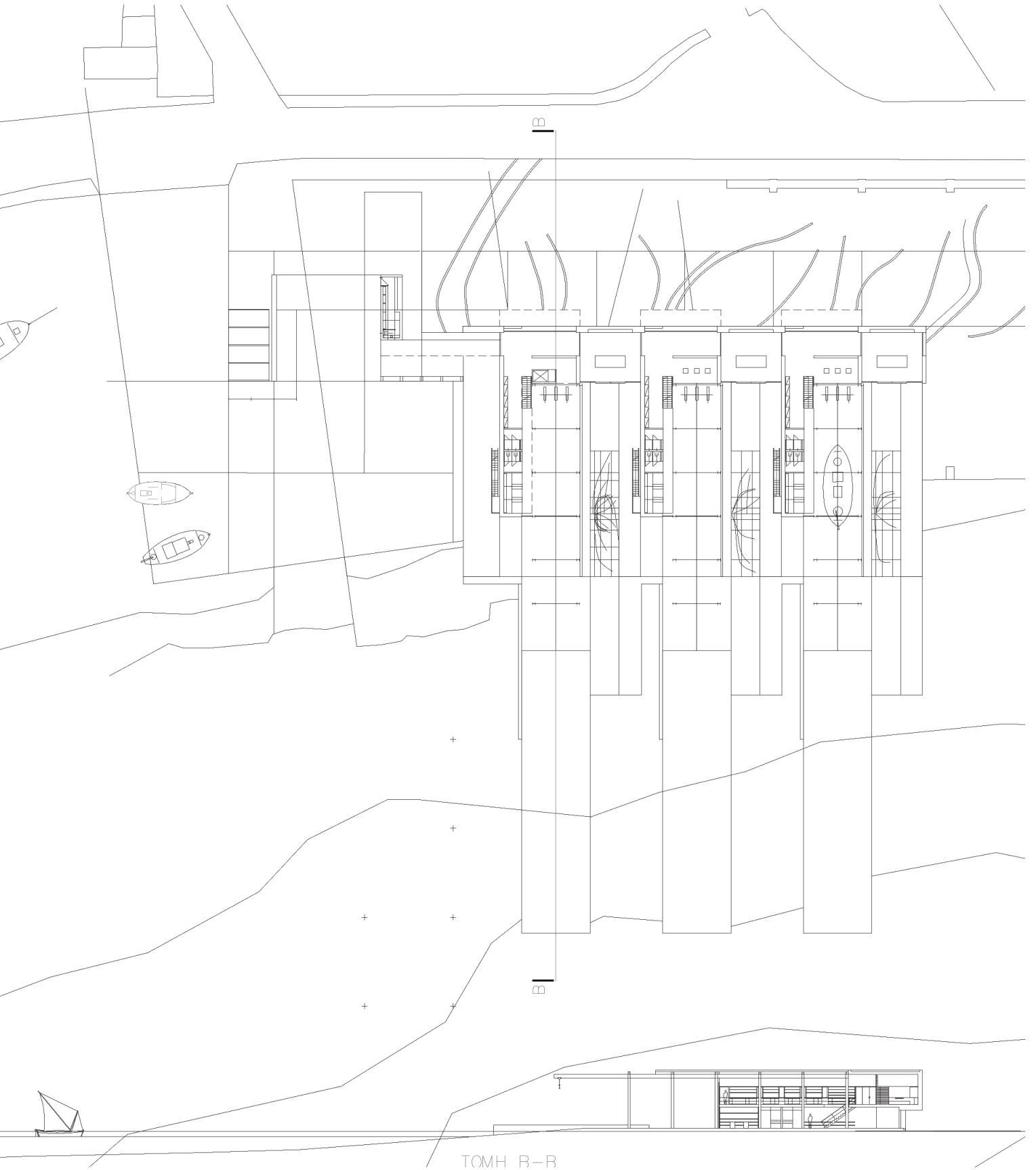
Η βασική κίνηση συγκροτείται στο ξύλινο δάπεδο, μία ενότητα από ξύλα, νομείς, πετσώματα που περνά μπροστά από τις εισόδους των τριών εργαστηρίων, πίσω από τον κεντρικό τοίχο της λέσχης μέσα στον εκθεσιακό, ανεβαίνει στον επάνω χώρο και βρίσκει πάλι διέξοδο προς τα έξω και προς τον κήπο από το μπαλκόνι και την εξωτερική σκάλα επιστρέφοντας πάλι στον τοίχο, αυτή τη φορά από τη μεριά της θάλασσας.

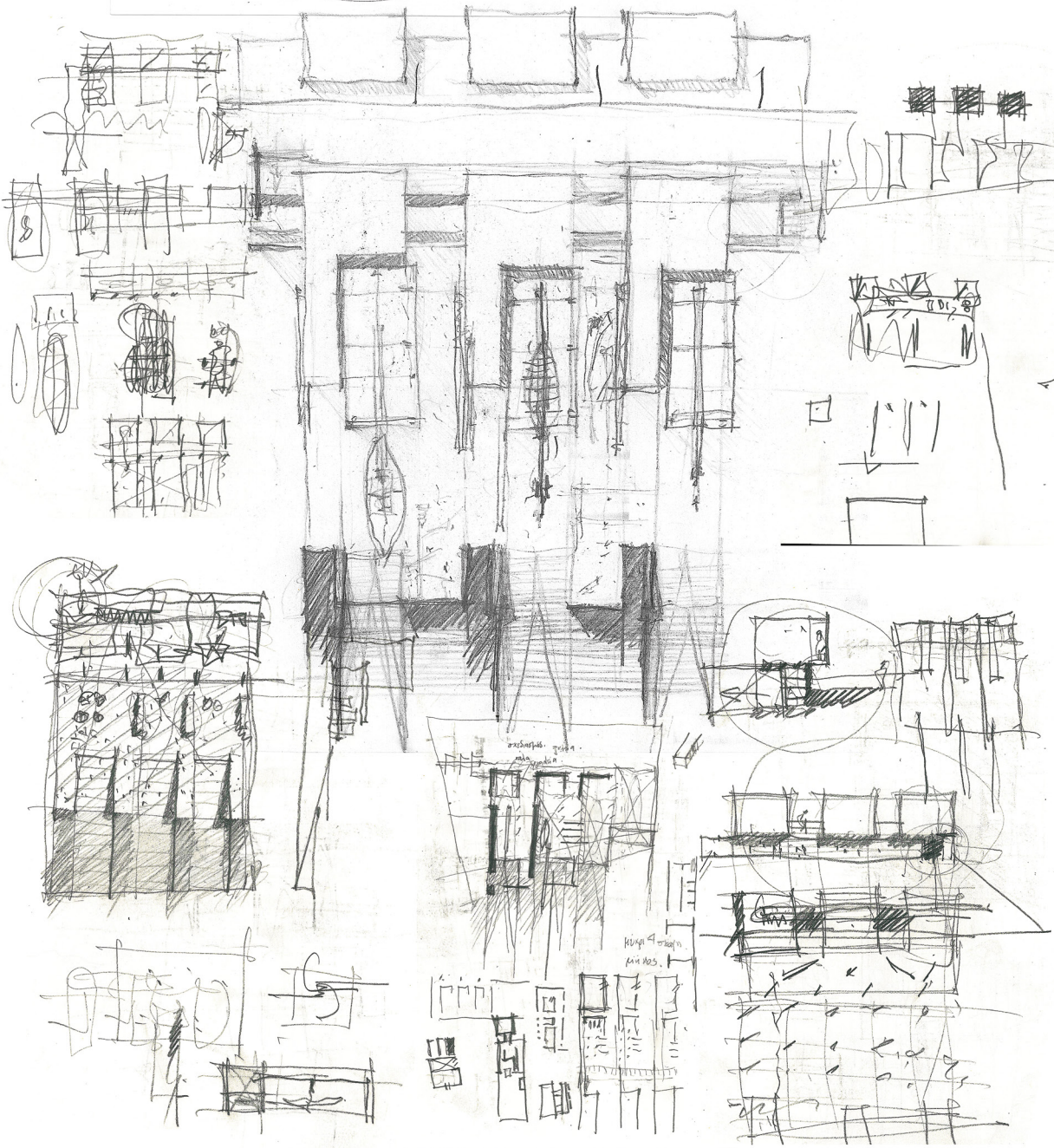
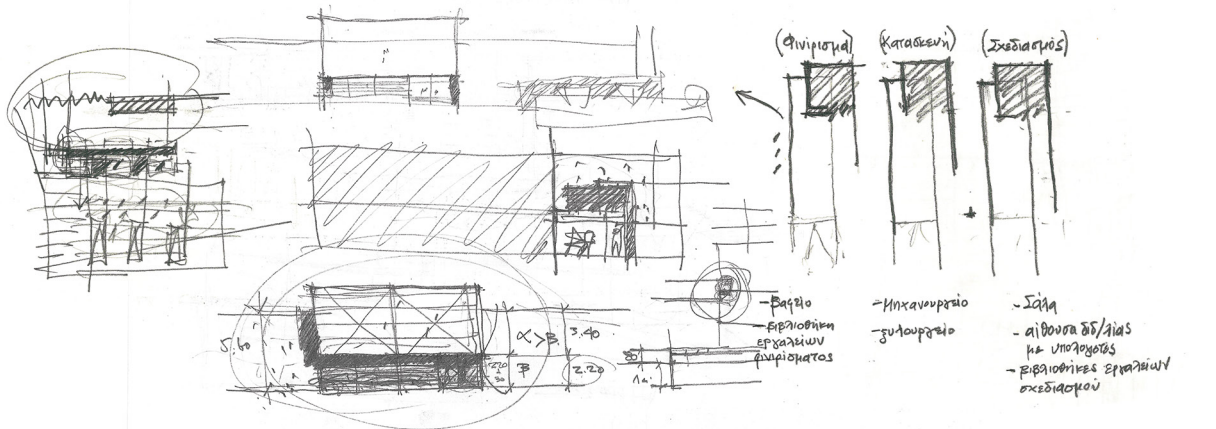
Τον κήπο τέλος έρχεται να ολοκληρώσει ο μόλος και οι πάσσαλοι που βρίσκονται στη θάλασσα για να δένουν τα καΐκια. Η θάλασσα αποτελεί και αυτή μέρος του οικοπέδου και μπορεί κανείς στο τέλος της πορείας να κινηθεί προς αυτή και να παρατηρήσει τον κήπο, τα εργαστήρια και τη λέσχη από απόσταση.

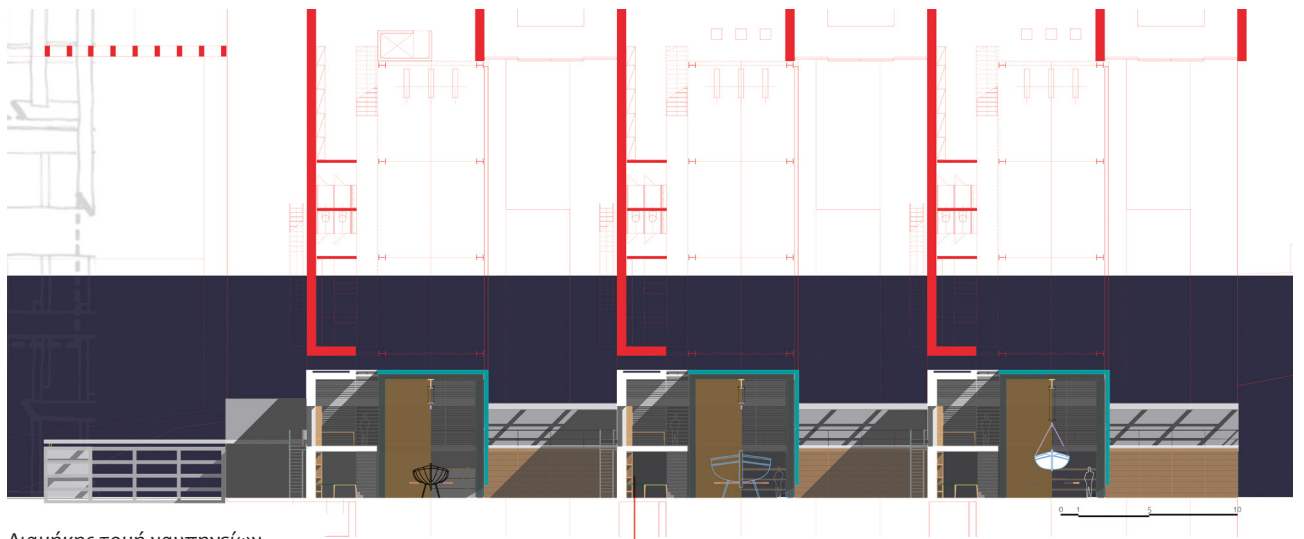
Ισόγειο / εργαστήρια ναυπηγικής

Η είσοδος στο οικόπεδο μπορεί να γίνει από την αριστερή πλευρά των εργαστηρίων, ή από τη δεξιά της λέσχης. Αριστερά, υπάρχει ο χώρος στάθμευσης για τα αυτοκίνητα και για τα τρέιλερ που εξυπηρετούν μία επιπλέον γλίστρα, η οποία μπορεί να λειτουργήσει και ανεξάρτητα της σχολής. Στο σημείο αυτό υπάρχει η υποδοχή για τις απαραίτητες πληροφορίες.

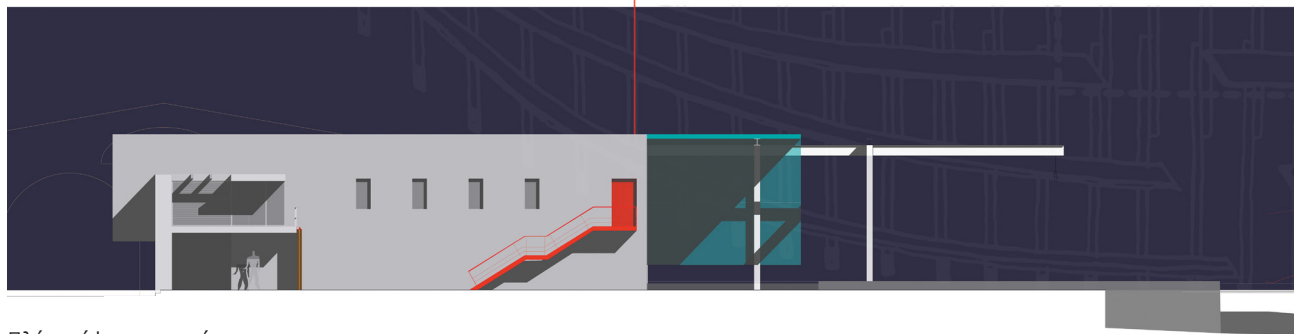
Η είσοδος στα τρία εργαστήρια της σχολής μπορεί να γίνει είτε από την υποδοχή και τους ενδιάμεσους χώρους που τα συνδέουν, είτε από τις ανεξάρτητες εισόδους που διαθέτουν κατά μήκος του κεντρικού τοιχείου. Τα εργαστήρια έχουν τυποποιημένη μορφή και η βασική τους σύνθεση αποτελείται από τη γλίστρα, τη σάλα (το σχεδιαστικό δάπεδο), το χώρο κατασκευής και το πατάρι με τα σχεδιαστήρια κατασκευής μισομόδελων και την αίθουσα διδασκαλίας. Σε συνέχεια της γλίστρας βρίσκουμε το γερανό ο οποίος εξυπηρετεί στην ανέλκυση και κατέλκυση των σκαφών. Πρόκειται για ένα χώρο στεγασμένο, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να ανοίγει ανάλογα με τις ανάγκες των χρηστών. Ο χώρος αυτός είναι διώροφος και εκεί εκτυλίσσεται η διαδικασία της κατασκευής και εκμάθησης της τέχνης στην πράξη. Σε επίσης στεγασμένο χώρο δίπλα, υποστηρικτικά βρίσκονται τα μηχανήματα και οι πάγκοι εργασίας, αποθήκη υλικών, αποδυτήρια και τουαλέτες με εξωτερικούς λουτήρες. Κάθε ναυπηγείο διαθέτει στο πλάι και υπαίθριο χώρο εργασίας που λειτουργεί για ξήρανση ξυλείας και εκεί βρίσκεται η σάλα όπου σχεδιάζονται σε κλίμακα 1:1 τα τμήματα του καϊκιού που είναι υπό κατασκευή. Στους ενδιάμεσους χώρους έχουμε μηχανολογικό εξοπλισμό ο οποίος καλύπτει και τα τρία εργαστήρια.

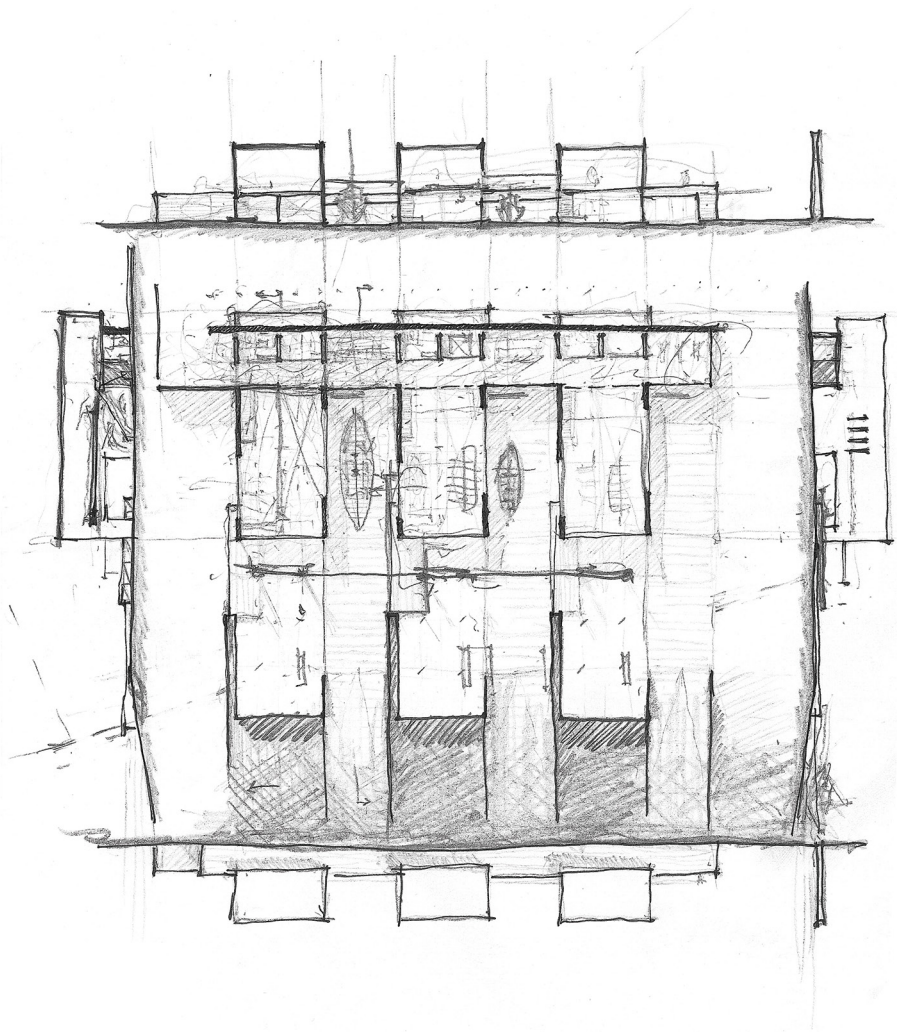
Διαμήκης τομή ναυπηγείων

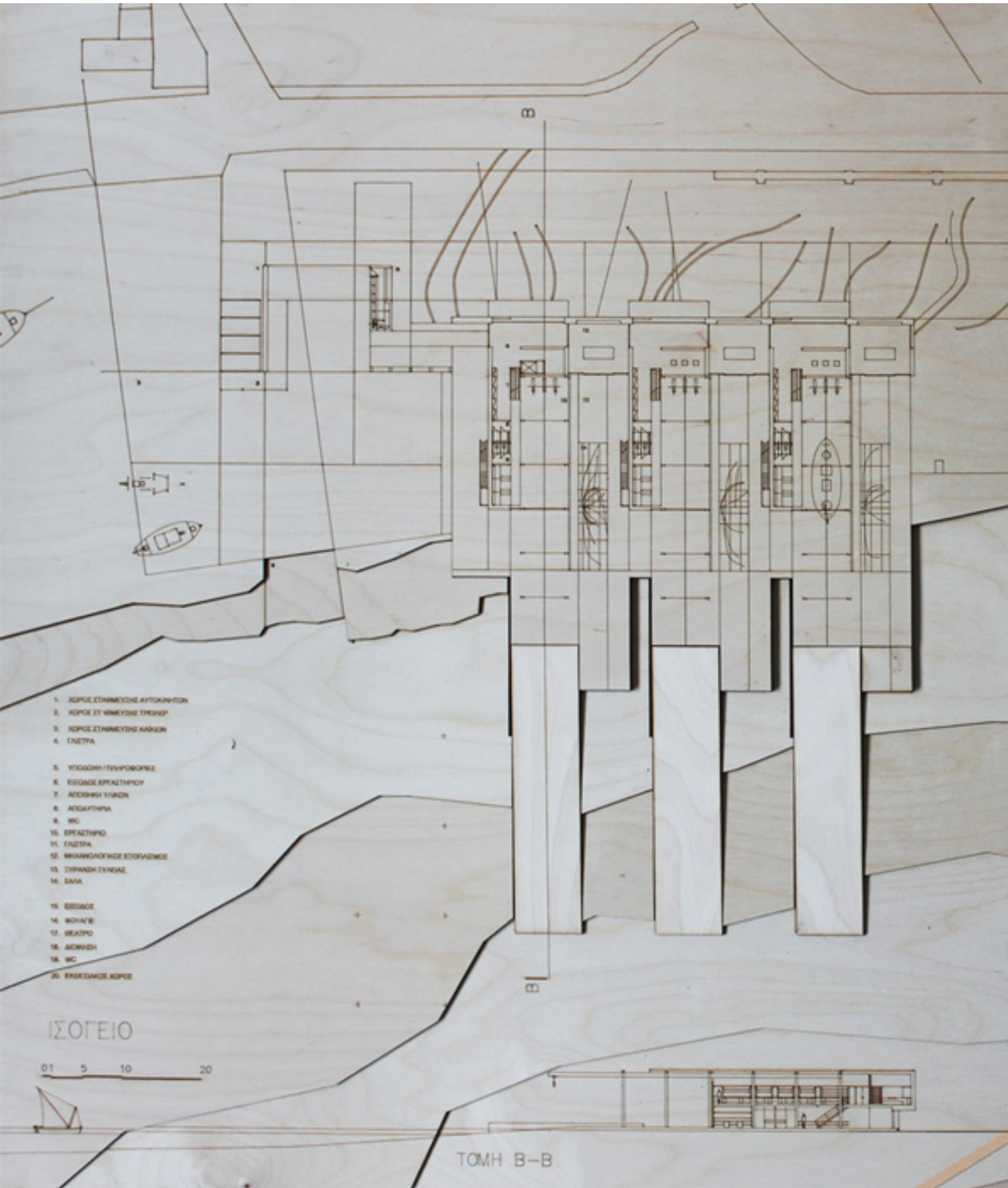

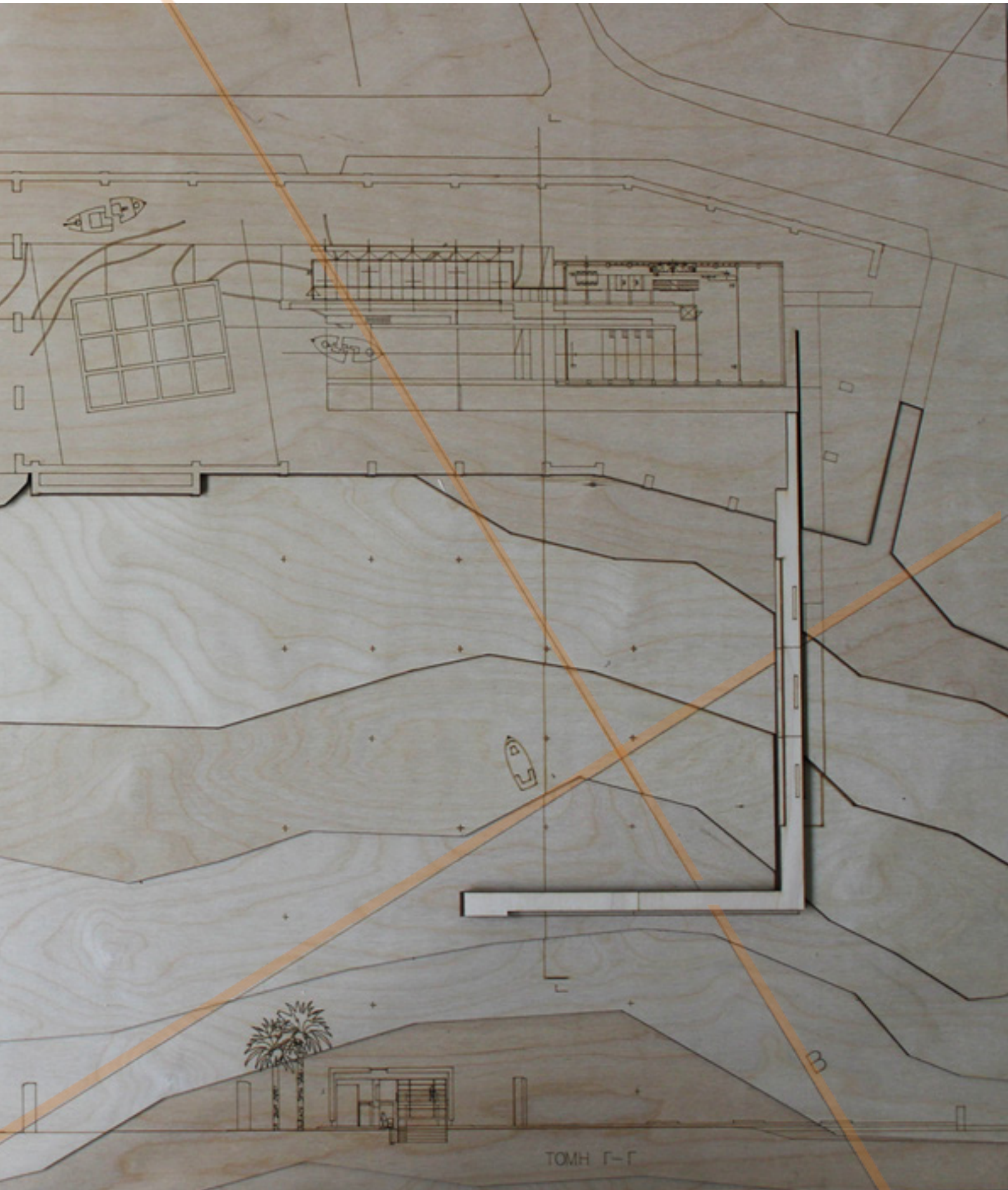
Πλάγια όψη ναυπηγείων

Τοπογραφική μακέτα
κλίμακα 1:200

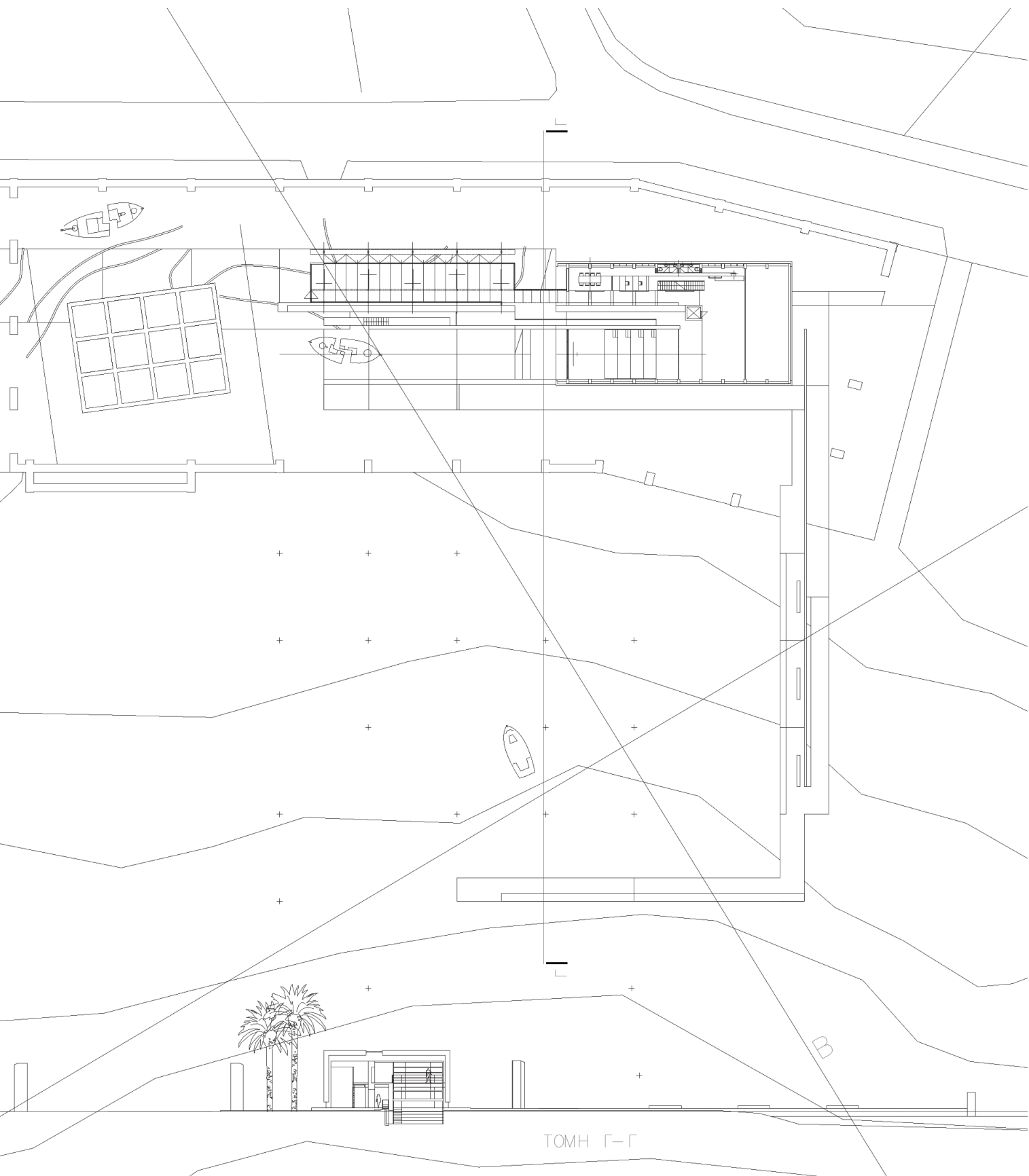

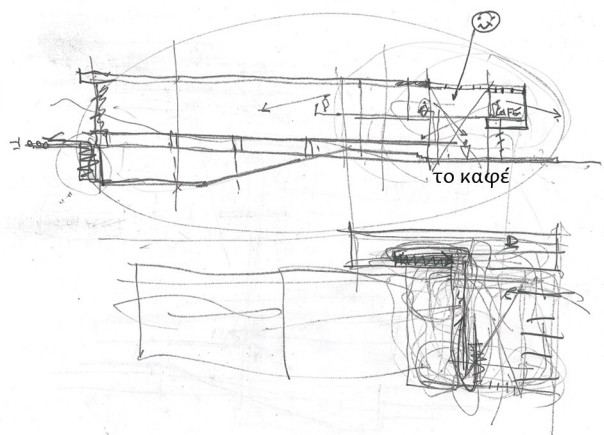
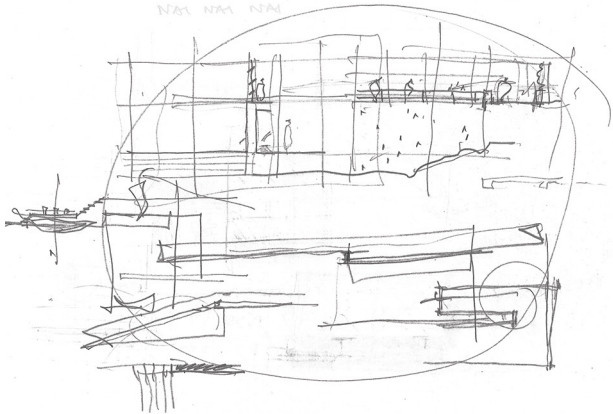
Ισόγειο / λέσχη

Κινούμενος κανείς κατά μήκος του τοιχείου και προσπερνώντας τα τρία εργαστήρια βρίσκεται στον κήπο και τον κοινωνικό χώρο της σχολής. Το ξύλινο δάπεδο εισέρχεται στον εκθεσιακό χώρο. Πρόκειται για μία ξύλινη ελαφριά κατασκευή με τζαμαρία που επιτρέπει τις θεάσεις προς τον κήπο και έχει τη δυνατότητα να μεταλλάσσεται αναλόγως τις ανάγκες της εκάστοτε έκθεσης. Εκεί το κεντρικό τοίχείο διακόπτεται στο ισόγειο. Σε αυτή τη σχισμή που δημιουργούν τα δύο τοιχεία ο περιηγητής εισέρχεται σε έναν πιο κλειστό χώρο, συνεχίζοντας να κινείται πάνω στον ξύλινο δάπεδο έχοντας όμως δίπλα του το στοιχείο του νερού. Το ένα τοίχείο λειτουργεί στο πλαίσιο του εκθεσιακού χώρου, ενώ στο τέλος του διαδρόμου ανοίγεται το φουαγιέ του θεάτρου. Το ξύλινο δάπεδο σηματοδοτώντας την κίνηση στρέφεται και εισέρχεται μέσα στο θέατρο το οποίο είναι ένα κοίλωμα του εδάφους, καθώς βγαίνει σε μία υποβαθμισμένη αυλή για να ανέβει ξανά και να καταλήξει στον κήπο.

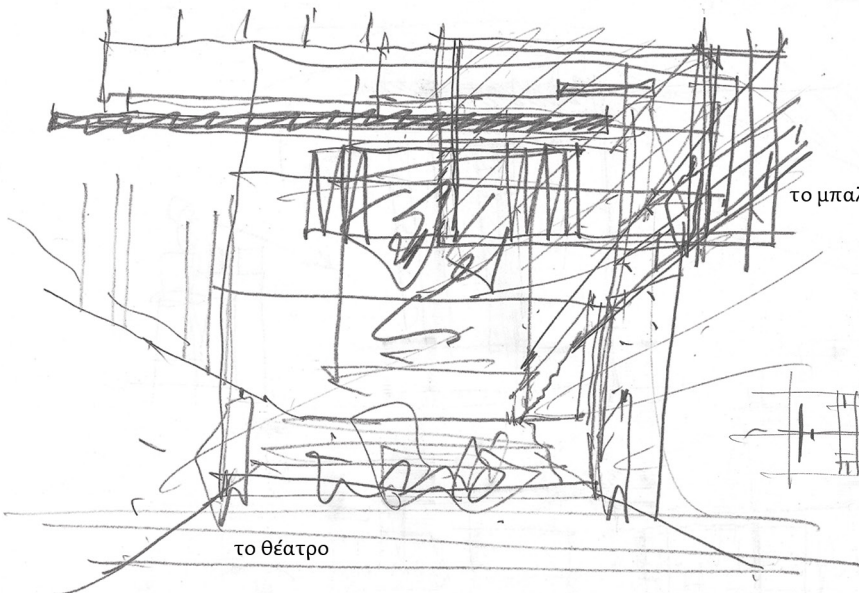
Το τοίχείο που οριοθετεί την κίνηση οδηγεί στην πλευρά της λέσχης όπου βρίσκεται η άλλη είσοδος για το κοινό από το δρομάκι, συνδέοντας την με την Ερμούπολη. Από την πίσω μεριά του τοίχου αυτού βρίσκονται οι διοικητικοί χώροι της σχολής, η υποδοχή, τουαλέτες και κάποιοι βοηθητικοί χώροι.

ΝΑΙ ΝΑΙ ΝΑΙ

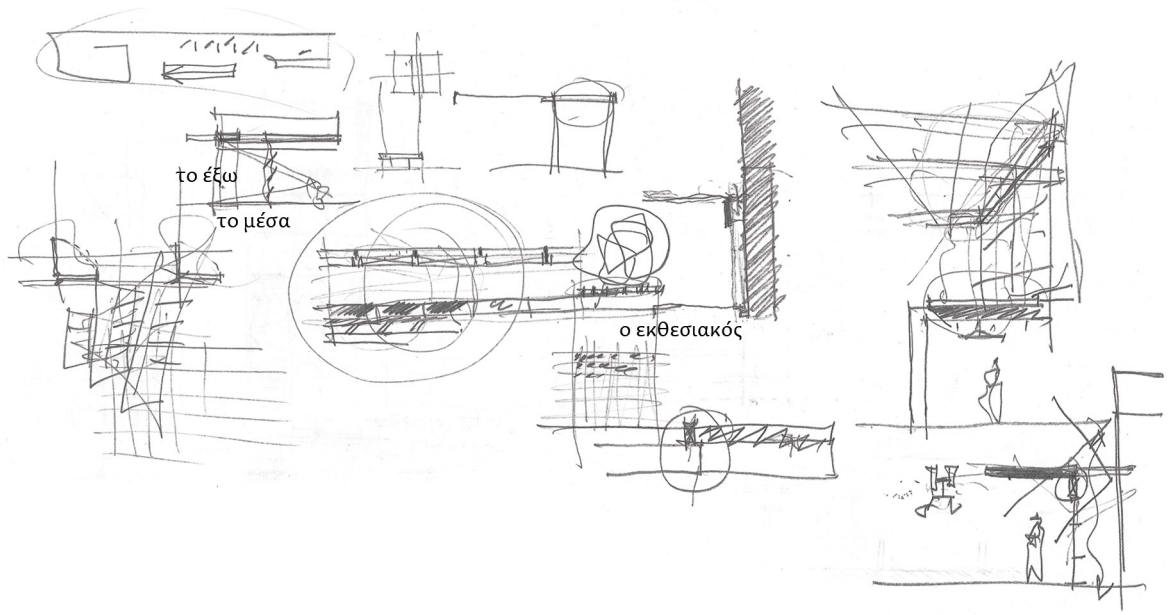
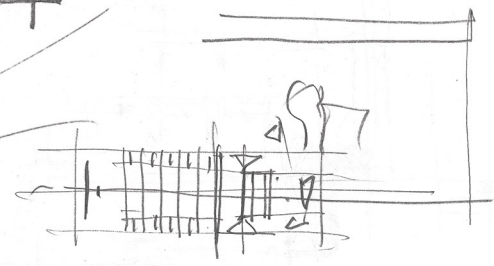

το καφέ

το μπαλκόνι

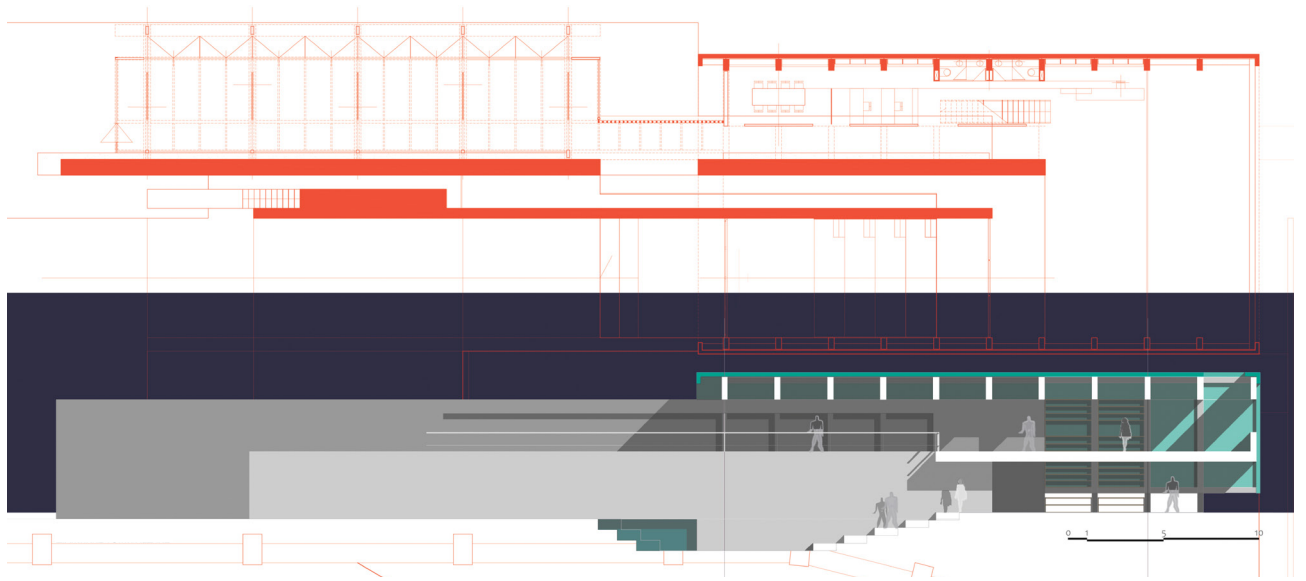
το θέατρο

το έξω

το μέσα

ο εκθεσιακός

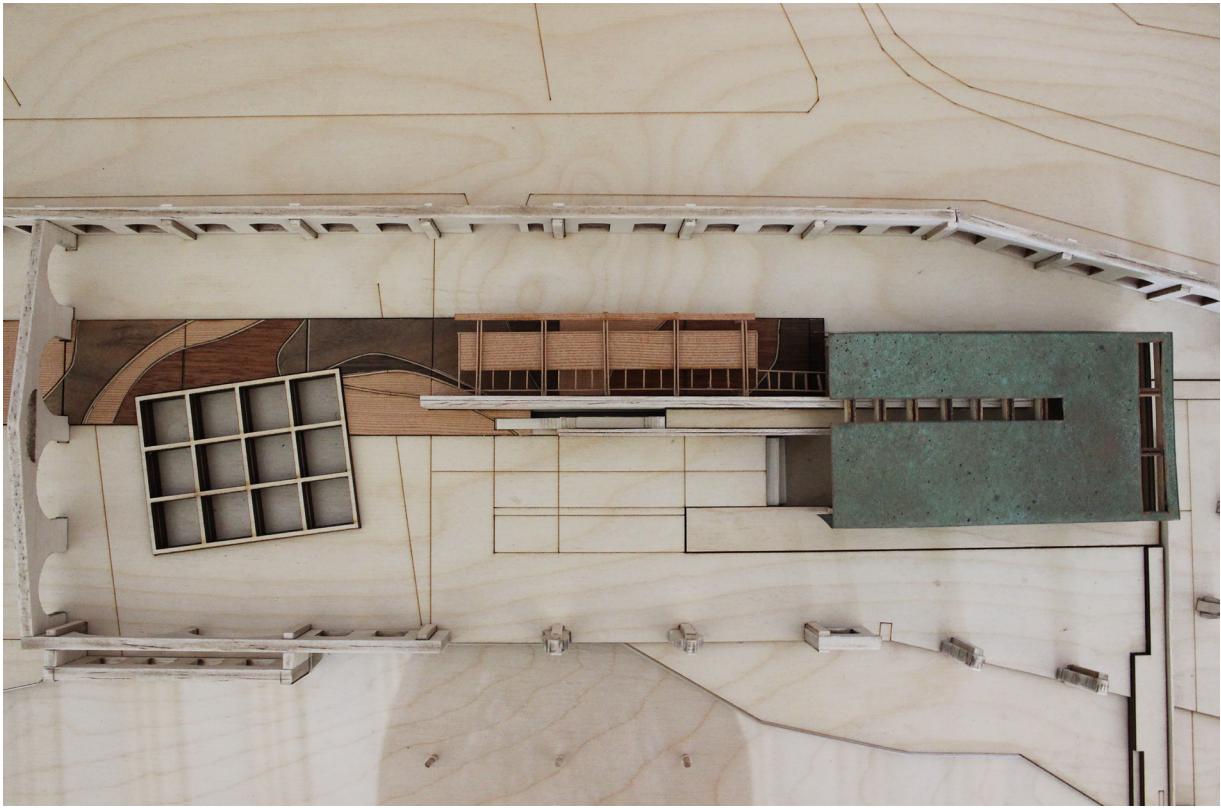

Διαμήκης τομή λέσχης

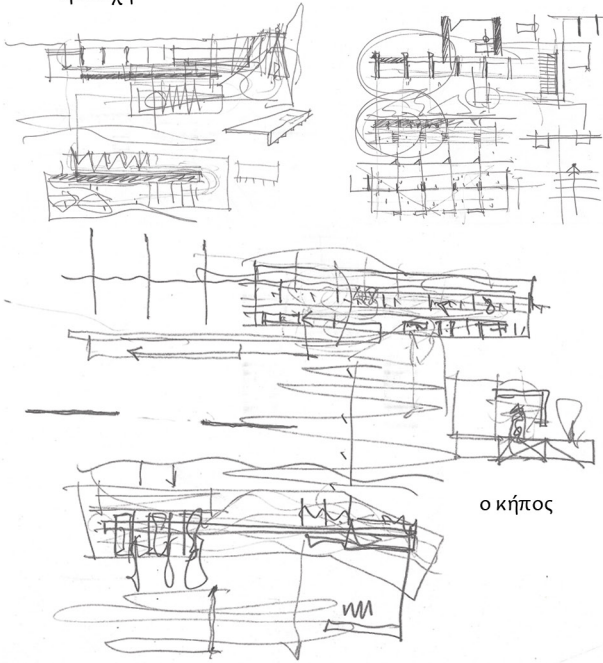
Εγκάρσια τομή λέσχης

Οψη λέσχης

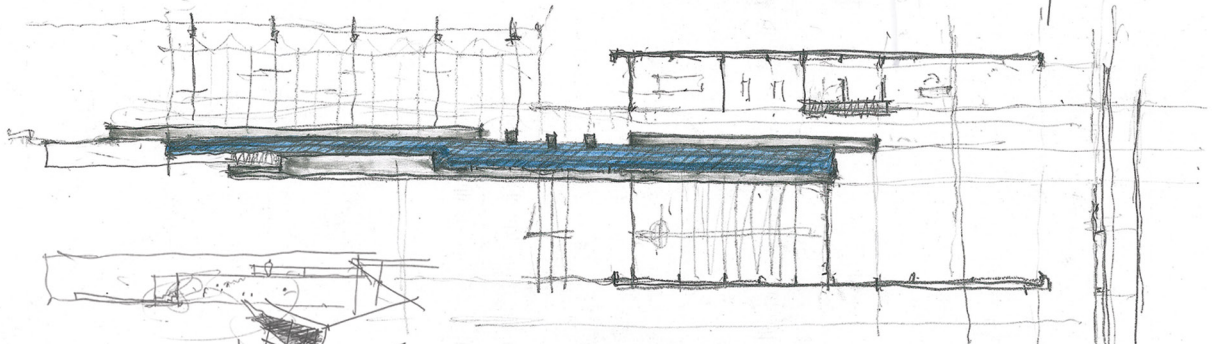
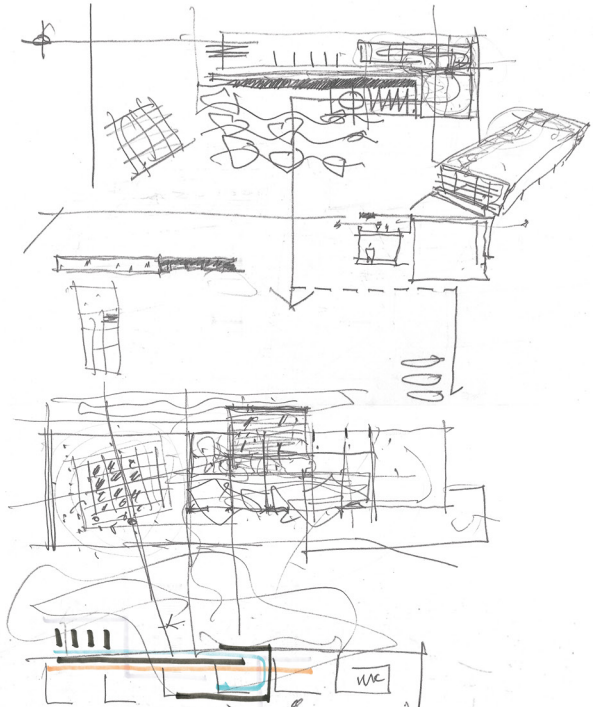

Τοπογραφική μακέτα
κλίμακα 1:200

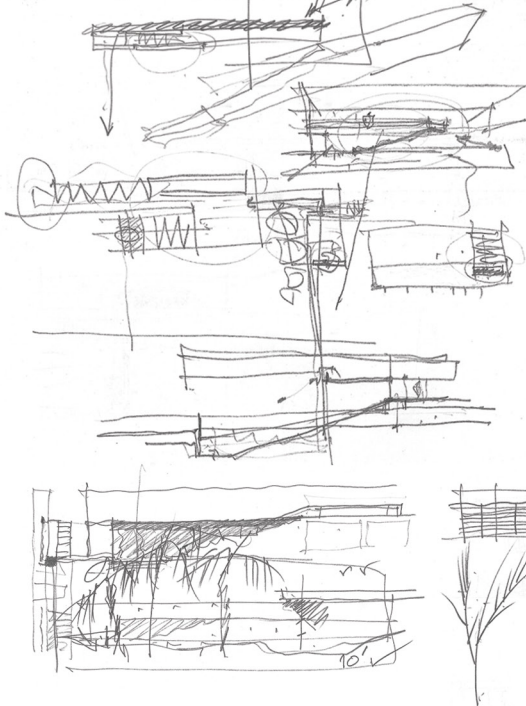
η λέσχη

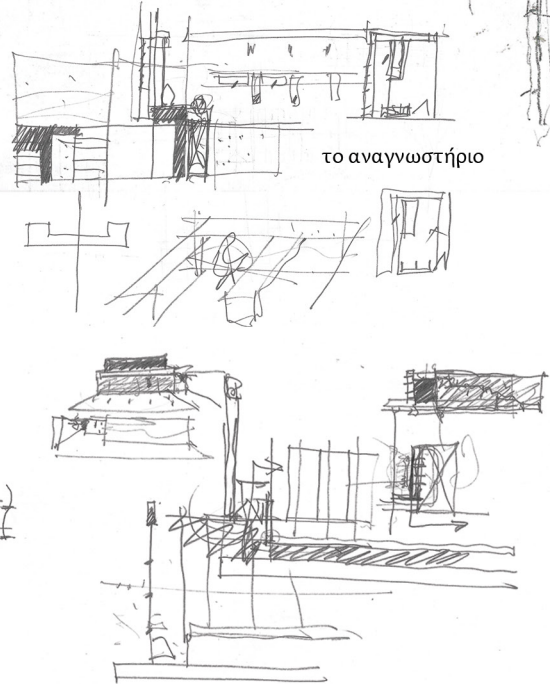
ο κήπος

ο τοίχος

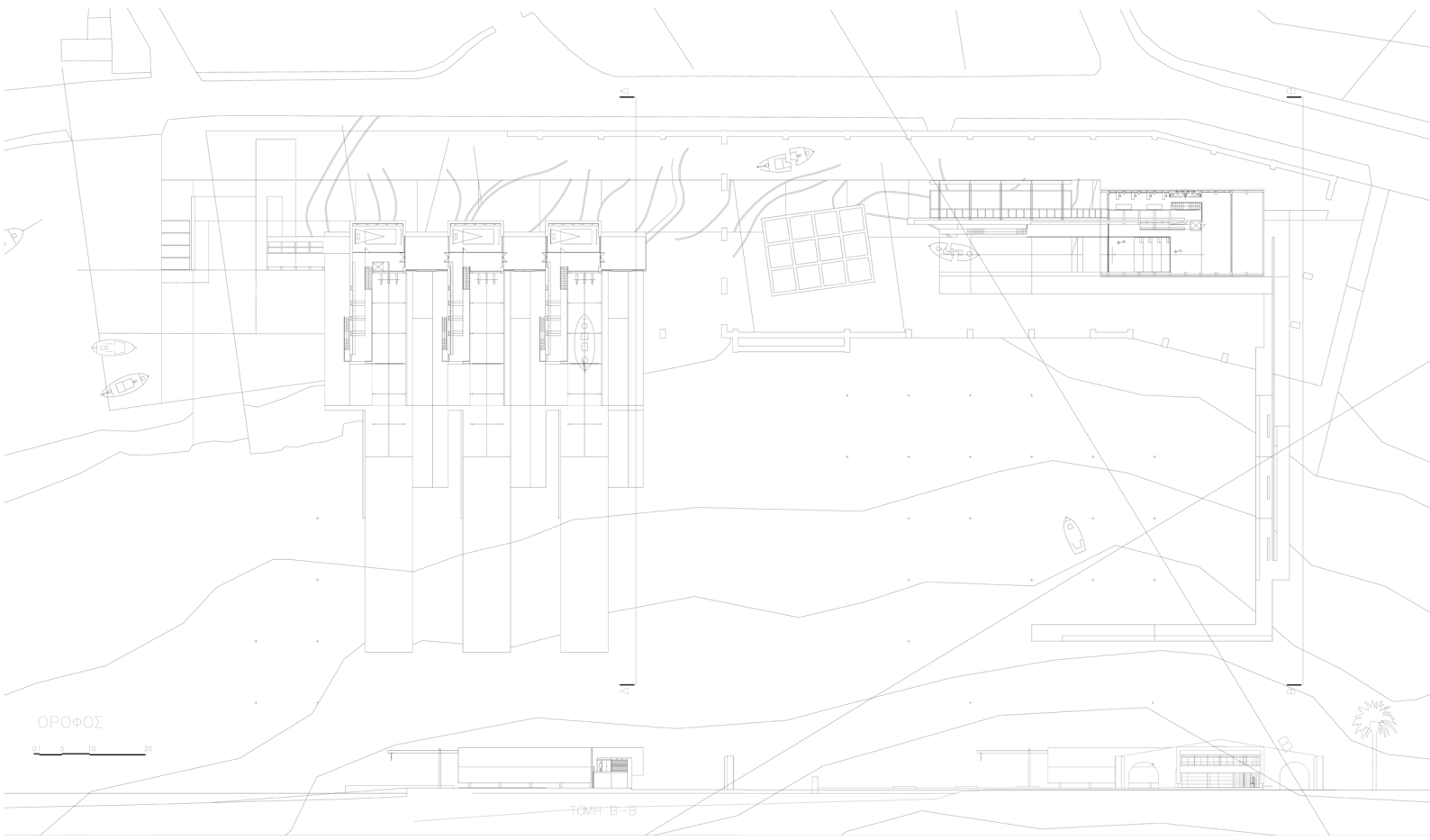
το αναγνώστηριο

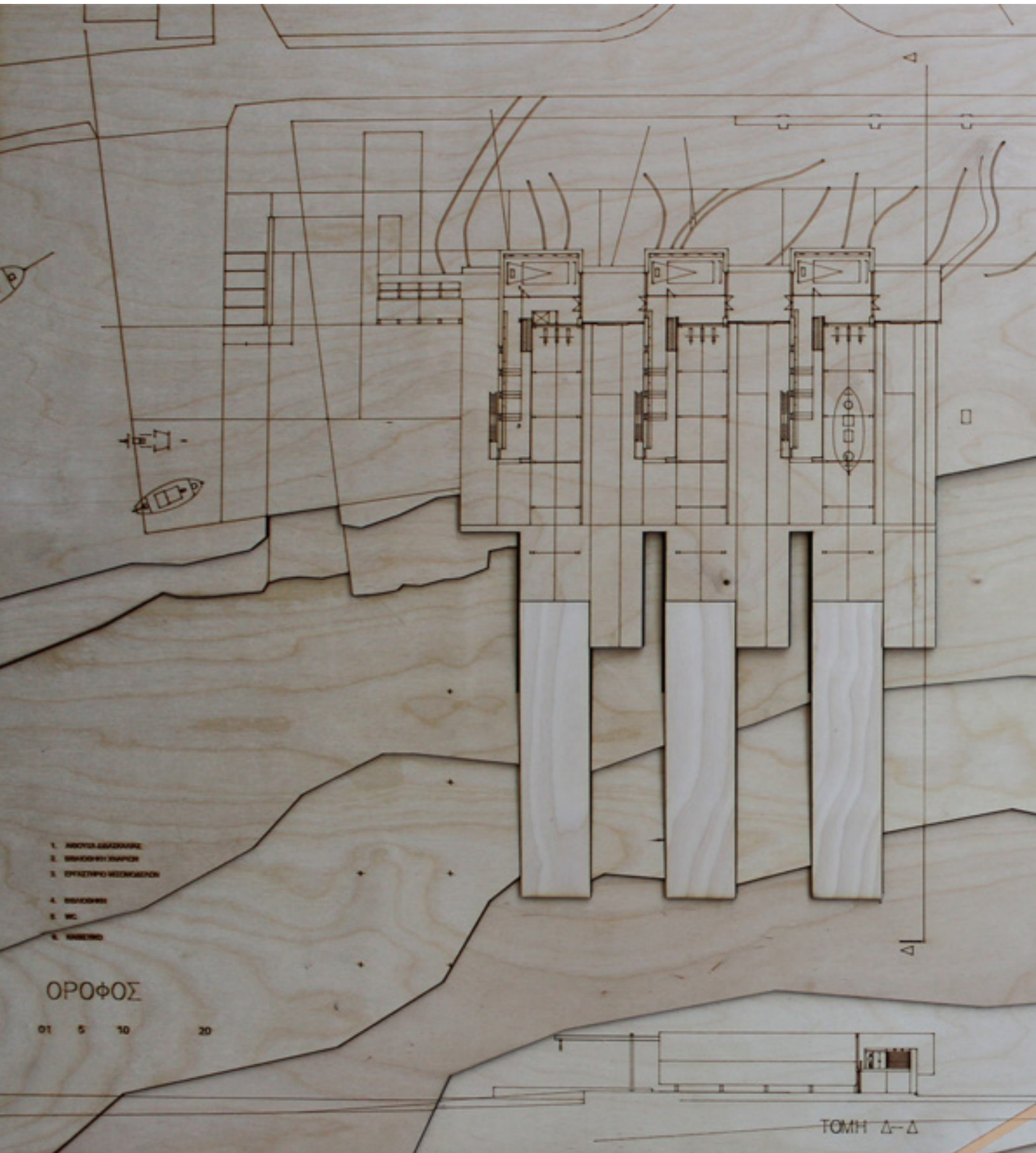

Όροφος

Ανεβαίνοντας κανείς στο δεύτερο όροφο του εργαστηρίου, κατά μήκος της σκάλας συναντά μία βιβλιοθήκη χναριών. Στον ανοιχτό χώρο του παταριού κατά μήκος του τοίχου υπάρχει μία βιβλιοθήκη εργαλείων σχεδιασμού και πάγκοι όπου οι φοιτητές μαθαίνουν τη μέθοδο του μισομόделου. Κατά τη μέθοδο αυτή οι ξυλοναυπηγοί δημιουργούν μοντέλο μικρότερης κλίμακας προς παρουσίαση στον εκάστοτε ενδιαφερόμενο. Δίπλα στη βιβλιοθήκη και τους πάγκους υπάρχει έξοδος η οποία με μία μεταλλική σκάλα οδηγεί στο ισόγειο. Από την άλλη μεριά βρίσκεται ο κλειστός χώρος διδασκαλίας με την αίθουσα προβολών και τον πάγκο με τους υπολογιστές. Τα εργαστήρια ενώνονται και εδώ με τους ημιυπαίθριους χώρους που παρεμβάλλονται.

Στον επάνω όροφο της λέσχης έχουμε τα αναγνωστήρια και το αναψυκτήριο. Από την πίσω μεριά του μεγάλου τοιχείου βρίσκεται το αναγνωστήριο που απαρτίζεται από πάγκους και βιβλιοθήκες που παρεμβάλλονται ανάμεσα στα υποστυλώματα. Στο χάλκινο όγκο υπάρχει ένα μπαλκόνι/καφέ το οποίο, μέσα από οπές στο υλικό σε κάποια σημεία, επιτρέπει τη θέαση προς τη θάλασσα και την Ερμούπολη. Από την άλλη μεριά όλος ο χώρος έχει τη δυνατότητα επόπτευσης του θεάτρου. Το τοιχείο από αυτήν την πλευρά φέρει το παρασκευαστήριο του καφέ ενώ συνεχίζει από μπαλκόνι εσωτερικό του θεάτρου σε μπαλκόνι εξωτερικό, το οποίο στρέφεται προς τη θάλασσα και καταλήγει στον κήπο και το ξύλινο δάπεδο μέσω της σκάλας.

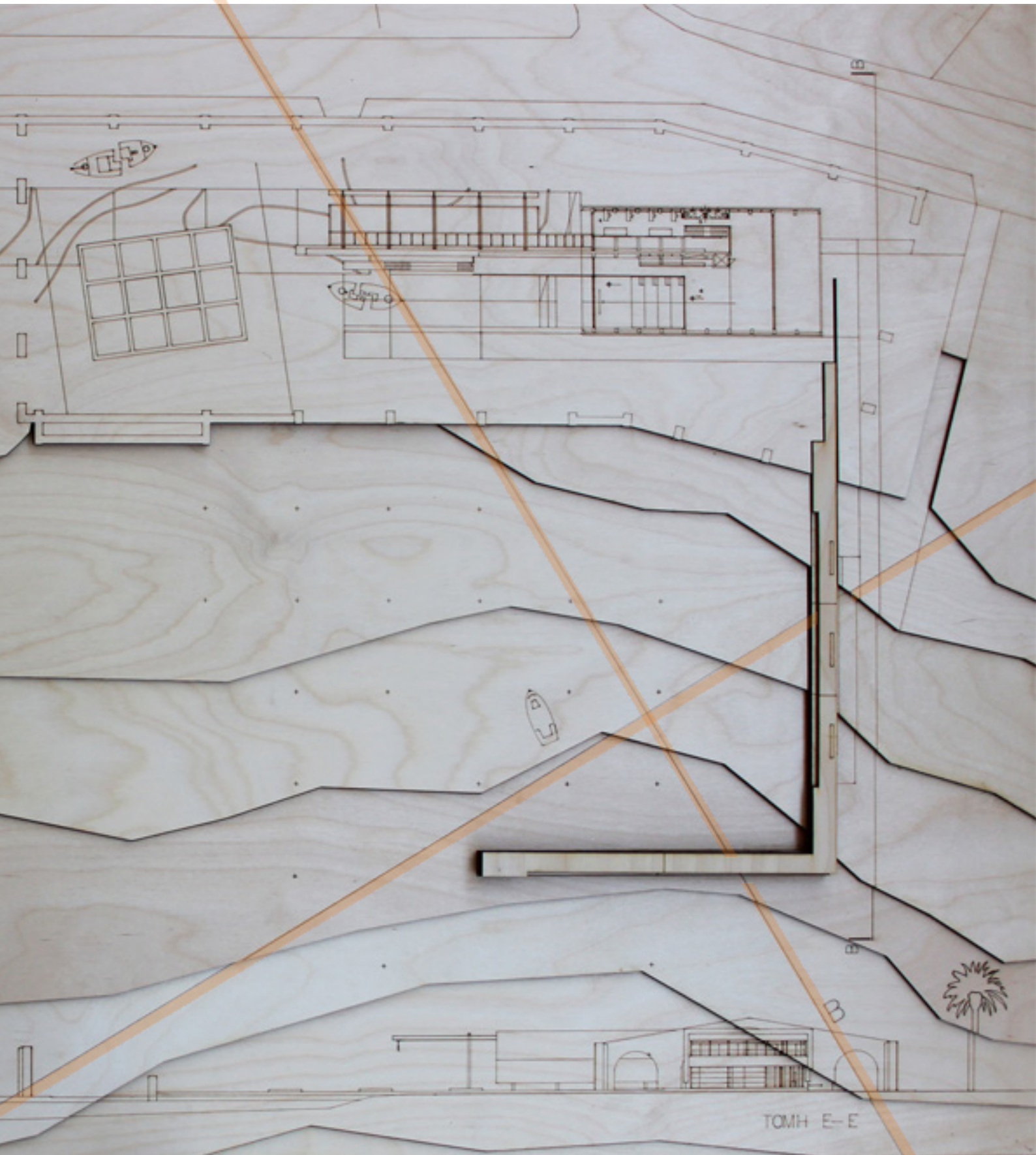

- 1. ΚΙΟΥΚΛΑΒΑΘΡΑΚΕ
- 2. ΣΥΝΘΕΤΗ ΚΑΡΤΣΑ
- 3. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΟΜΟΝΤΩΝ
- 4. ΚΑΘΕΔΡΑ
- 5. WC
- 6. ΚΑΜΕΡΙΝΟ

ΟΡΟΦΟΣ

01 5 10 20

ΤΟΜΗ Δ-Δ

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ / ΣΧΕΔΙΟ ΣΕ ΞΥΛΟ
κλίμακα 1:200

